

ONLY 3/1

Зміст

сторінка

- 1 З гаври Старого Вовка
- 2 Св. Юрій — опікун пластунів
- 3 Наш фотоконтекст
- 4 А. Франко-Ключко: Іван Франко серед рідні
- 7 І. Франко: Полювання Тугара Вовка
- 10 Л. Х.: Джемборі
- 11 Одинадцять Світове Скавтське Джемборі
- 12 Таємниці цікавого світу — Машина, що думають
- 14 Д. Сос — Присяга краси (Молоде Перо)
- 15 Із життя звірів — Про що звірі розмовляють
- 16 Україна в нашому понятті — (фотомонтаж)
- 18 Рудіард Кіплінг — Брати Мовглі (2)
- 23 Змаг (фотознімки)
- 24 О. Б. — Ігри
- 25 Філятеліст
- 26 Чи знаєш, що...?
- 27 Чорнокнижник — Гokus-Пokus
- 29 Загадки
- 31 Майстеркування
- 33 Пан Т. О'Фель — Округлі квадрати
- 34 Я. Козак — Пластові усмішки

ЮНАК

ТРАВЕНЬ — 1963

"ЮНАК" — журнал пластового юнацтва, появляється щодва місяці, видає Головна Пластова Булава. Редагує Колегія. Відповідальний редактор — ст. пл. Любомир Онишкевич. Мистецьке оформлення — ст. пл. Тит Геврик. Технічне оформлення — ст. пл. Мирон Баб'юк. Мовна коректа — Левко Ромен. Ілюстрації — ст. пл. Тит Геврик, ст. пл. Мотря Головінська, Ліда Палій, ст. пл. Ярема Козак. Знімки — Е. Кульчицький. Тираж 2,000. Ціна одного числа 50 ц.

Адреса редакції:

Lubomyr S. ONYSHKEVYCH
14 Grove Street
Arlington, Mass. U.S.A.

Адреса адміністрації:

"YUNAK" "PLAST"
2199 Bloor Street West
Toronto 9, Ontario, Canada

З ГАВРИ СТАРОГО

Дорогі Подруги й Друзі!

Ось уже втретє іду в гостину до Вас... До Тебе, Юначко, до Тебе, Юначе! Приношу Тобі вістки про Твоїх товаришів, оповідання, загадки, цікаві речі з усього світу!

Посилаю Тобі нашого «ЮНАКА». Чи припав він Тобі до вподоби?

До моєї гаври починають приходити листи... Від юнаків, юначок, української пластової братії — з усього світу! І ось уже в наступному числі прочитаєте ці листи, прочитаєте про пластування пластунів таких, як і Ти. А чи буде там лист від Тебе? Чи буде репортаж про Твій гурток? Знімка із Твоїєї прогулянки? Коломийка із Твоїого табору?

На обкладинці в цьому числі знайдеш деякі спомини із минулих пластових весняних святкування — пластові значки, які пластуни видали з нагоди різних минулих Свят Весни.

І ця обкладинка, і ціле число — це мій лист до Тебе. А коли Ти пришлеш мені листа? Чекаю нетерпляче!

В осередку, де я живу, юнаки з місцевого куреня зробили дуже розумно: На останній Курінній Раді курінь, крім курінного, писаря, судді, скарбника та інших звичайних діловодів, вибрав ще одного, нового й незвичайного діловода: а саме — КУРІННОГО РЕПОРТЕРА до «ЮНАКА». Обов'язком цього репортера буде писати короткі репортажі із курінного життя — прогулянок, таборів, свят і всіляких незвичайних речей, що стануться на терені його осередку. Він має теж збирати знімки з курінного життя, всілякі жарти й дотепи, пісні й коломийки, цікаві речі із стінгазетки, літературні і мистецькі спроби чле-

нів куреня — усе, що варто було б помістити в нашому юнацькому журналі, все, що може бути цікаве для юнацтва. Це все він має переслати мені. Старому Вовкові (на адресу редакції).

Чи не добра це думка? Чи не варто й у Твоєму курені вибрати теж такого репортера?

Бути репортером — це поважна річ. Усі курінні репортери, які будуть зголошені в мене, дістануть окрему виказку: «Офіційний РЕПОРТЕР ЖУРНАЛУ ЮНАК», яку будуть мати при собі, щоб могли, як представник ПРЕСИ, збирати матеріяли, робити знімки, переводити — інтерв'ю — як і репортери великих газет. Вони діставатимуть окремі інструкції від Редакції нашого журналу, спеціальні завдання тощо, а їхні імена будуть виписані в кожному числі журналу.

Чи не цікаво буде такому репортерові читати свої власні репортажі у пластовій пресі? Бачити свій підпис під друкованими статтями? Або підпис Твого товариша з куреня?

Чи не цікаво було б Тобі бути репортером? Це може статись, якщо заслужиш собі на те, якщо відповідатимеш вимогам, якщо Твій курінь вибере Тебе на таке важливе діловодство!

Тож — на наступній курінній Раді — постарайся, щоб і Твій курінь мав свого репортера, і може ним будеш саме Ти!

(Імена цих репортерів, як теж їхні адреси, пластовий ступінь та ім'я куреня, якого він має репрезентувати, слід надсилати просто до мене, на адресу редакції).

СКОБ!

Ваш Старий Вовк

СВ. ЮРІЙ — ОПІКУН ПЛАСТУНІВ

6 травня кожного року пластуни цілого світу святкують день свого патрона — СВЯТОГО ЮРІЯ.

На його життя дивимося, як на геройську легенду, з якої кожний пластун повинен брати собі приклад. Так, як святий Юрій, мусимо бути повсякчас готові принести себе в жертву при виконанні Доброго Діла, служити так, як він, зречтися в потребі вигідного й приємного життя і чинити лише те, що є справедливе й чесне, не зважаючи на обставини та існуючі звичаї.

Боротьбу між добром і злом, двома силами, що споконвіку змагаються між собою, символізує легенда про перемогу Св. Юрія над драконом.

Легенда ця створилась довкола постаті лицаря-юнака, що в дійсності жив за часів римського цесаря Діоклетіяна. Народився Св. Юрій десь біля року 270 по Різдві Христовім у місті Ліді на рівнинах Сааровських у Малій Азії, як нащадок славної родини. Замолоду вступив він до римського легіону і під проводом Галерія брав участь у перському поході. Обізнавшись із правдами Христовими, захопився новою вірою, і став проповідати її у Вірменії. Сюючи християнство, побував він і в Англії та інших країнах, виступаючи завжди в обороні покривджених та упосліджених.

Року 303 по Р. Хр. подорожував через Бейрут (тепер затока Св. Юрія) до Нікомедії. Жили там ідолопоклонники, що, як співає наш стародавній кант про Св. Юрія, «...були люди невірніє, вони в Бога не вірили, а вірили у смочище, у лютеє те звірище». Вони «дали смоку та й оброку щонеділі по людині».

Саме в той час, коли Св. Юрій проїздив їхніми околицями, «дійшла черга аж до царя. Хоч сам ступай, хоч дочку дай».

Почув про це наш лицар.

Легенда розповідає, як він, не вагаючись, став у пригоді тим, «що помочі потребують» і виїхав на герць із драконом. «Вдарив смока серед ока, убив смока на вік-вічний».

Добро, правда й справедливість, що за них підіймав меч Св. Юрій, перемогли зло, темноту і тиранію.

Виконавши свій лицарський обов'язок, юнак рушив далі. Але темні сили, що вбачали в Св. Юрії небезпеку поширення нової, світлої ідеї, схопили лицаря в Нікомедії і поставили перед суд.

(Ілюстрація Св. Юрія роботи мистця
Мирона Левицького)

96 суддів судили святого за віру в Христа.

«Без страху вам скажу, що я християнин» — відповів їм лицар — «я вірю в Бога. Що хочете вчинити — чиніть».

«А вас, друзі мої», звернувся він до своїх товаришів, — «прошу лише одне: коли ви живими залишитися, а я згину, зробіть мені ласку ради Імени Христового — відвезіть тіло моє в мій Рідний Край та поховайте мене в землю, скроплена потом і кров'ю предків моїх».

Вісім днів кували Св. Юрія, а на дев'ятий, 23 квітня за старим стилем (6 травня за новим) 303 року по Різдві Христовому стяли йому голову.

Так загинув юнак, що з вірою в Бога не боявся глянути смерті в вічі. Друзі віднесли тілс лицаря в рідну Лиду й поховали. Церква зачислила його до святих.

Згодом, як розповідають старі перекази, під час одного походу хрестоносців у Святу Землю,

Св. Юрій з'явився до арагонських, англійських та португальських лицарів на мурах міста Акри. Тоді англійський король — лицар Річард Льви-не Серце — уперше вигукнув гасло:

«З Богом і Святим Юрієм — уперед!»

З того часу Св. Юрій став патроном лицарства. Культ його в середньовіччі дуже поширився, засновано лицарські ордени його імені, і в ім'я Св. Юрія при посвяченні на лицаря складали лицарі свою присягу.

Культ Св. Юрія перейняло й наше козацтво, острів Хортицю — серце Січі — називали островом Св. Юрія, а пісню козацьку «Нам допоможе святий Юрій і Пречиста Мати...» співають до нині.

Пластуни — лицарі сучасності, переймаючи багато дечого із закону середньовічного лицарства, прийняли Св. Юрія за патрона-опікуна.

фото конкурс

Дорогі Друзі й Подруги!

Приходить літо — час сповнений таборуванням, пластуванням на лоні природи, мандрівками... Скільки то буде під час літа різного цікавого! Скільки речей, які варто б записати навіки на плівку фільма! Може й Ти маєш свій фотоапарат і візьмеш його із собою до табору чи в мандрівку, де будеш робити гарні фотознімки: своїх друзів і подруг, свого шатра, пластових зайнять, ватер, збірок, мандрівок... квітів, лісових звірів, лісів, гір... Тобто — всього того, що хочеш потім дати в альбом, щоб завжди пам'ятати хвили пластування...

Багато з нас робить знімки під час літа, — багато з них такі гарні й цікаві, що варто, щоб і Твої друзі і подруги могли їх побачити!

Тому ми оголошуємо

ФОТОГРАФІЧНИЙ КОНКУРС

на найкращу фотознімку, зроблену цього року. Знімки мусять бути або з пластування, або з природи. Найкращі знімки в кожній групі будуть поміщені на сторінках (а може й на обкладинці) журналу ЮНАК, а ті пластуни, які виграють перші місця одержать гарні нагороди! Про ці нагороди, як теж і про дальші деталі нашого фото-

конкурсу напишемо більше другим разом. А тепер лише подаємо Вам, дорогі Друзі, це до відома, щоб Ви вже починали робити знімки при нагоді!

ПРАВИЛА ФОТОКОНКУРСУ

1) Всі знімки мусять бути зроблені цього року, пластунами чи пластунками, членами УПЮ.

2) Фотознімки можуть бути двох родів: або з пластовою чи тоборовою тематикою, або з природи.

3) Всі знімки мусять бути надіслані на адресу редакції не пізніше, як 15 вересня 1963 р. При кожному знімкові мусить бути подане ім'я і прізвище її автора, пластова частина, пластовий ступінь, як також інформації про самий знімок: де знімано, що там діється, хто на знімку тощо.

4) Усі знімки стають власністю редакції ЮНАКА, і можуть бути поміщені на його сторінках чи на сторінках іншої пластової преси.

Тож — Друзі і Подруги! Веселої фотографії!

СКОБ!

Редакція

ІВАН ФРАНКО СЕРЕД РІДНІ

(спомин його дочки, Анни Франко-Ключко)

Вечори мали свою насолоду і таємний чар, особливо перед тим, як мама нас клала спати. Ми, звичайно, обсідали тата, а мені та братові Петрові, як найменшим, припадало на долю влазити татові на коліна, і тоді тато оповідав нам чудові байки і казки. Ми, малі діти, опановані буйною фантазією казок, зовсім ще не розрізняли фантазії від правди, і вірили свято, що справді звірі говорять, і кожна тваринка, чи то киця, чи морська свинка, чи песик, не були для нас просто звірятами, це були одушевлені істоти, ми цікавились їхнім життям, боліли їхніми стражданнями, вели з ними довгі розмови з переконанням, що вони нас розуміють, і як не мовою, то різними звуками нам відповідають. Коли ж настав якийсь спір чи непорозуміння, ми зверталися до тата за радою і судом.

Тато оповідав казки дуже цікаво, якраз тоді komponуючи для нас свої байки “Коли ще звірі говорили”, що їх ми так дуже любили і бажали завжди слухати наново. Ми заслухані і задивлені в чаруюче лице тата, хотіли слухати якнайдовше, і мамі була велика морока нас укласти спати.

Ми, малі діти, зачаровані світом казок, у нім жили, і бажали почути все щось нове, і, як тато з’являвся між нами, ми старались опанувати його для себе і зараз же влезали йому на коліна. Тато сміявся, приговорюючи: “Міцько й Міна повлазили на коліна”. Надовго це між нами лишилось, і потім, коли ми вже були старшенькі, нас не раз дражили Міцьком і Міною.

Ці всі чудові казки й оповідання читали ми пізніше вже як друковані твори: “Коли ще звірі говорили”, “Лис Микита” та інші оповідання. Вони були нашою першою духовою поживою, і яскраво пригадували нам наше дитинство.

Тато не тільки любив оповідати нам про звірів і представляти їх, як істоти думаючі, що живуть між собою майже людським життям, але він ставився до всіх тварин з надзвичайною любов’ю і ніжністю.

Особливо користалися його опікою бідні сирітки, тварини без дому і захисту, немічні й каліки. У нас, немов у звірячій клініці, постійно перебували: або голодна, задрипана кицька, яку тато знайшов холодного дощового вечора десь під плотом і приніс нагріти і нагодувати, або цуценя напівзамерзле, або пташеня з перебитим крильцем. Ці всі тваринки під його ніжною опікою приходили до себе і набували якихось надзвичайних прикмет і здібностей. Так великий жовтий кіт із зеленими очима, що його ми трохи побоювалися, сприятелювався тільки з татом, і як тільки тато сідав за стіл писати, лягав у тата на карку і мурмотів голосно якимось дивним муркотінням особливо ввечерами й вночі. Ворона стала озброєна і надзвичайно розумна та залюбки вчилася різних штучок.

Цю любов до тварин передав тато і нам. Під впливом татових оповідань ці тварини були для нас істотами рівними нам, нашими приятелями, товаришами наших іграшок, довірниками в наших радощах і горю.

Але не тільки любов і гарне відношення до звірят прищепив нам тато в наші дитячі серця. Ми також діставали від нього першу науку природознавства.

Проживаючи здебільшого в місті, тато використовував кожен вільний хвилину, а як пошастило то і днину, на те, щоб вести нас кудись поза місто. Звичайно, ми йшли цілою родиною, набравши їжі, або до близьких лісків, або до більш віддаленого "Вулецького лісу". Зараз же за містом нам дозволено було скинути черевики, і ми босоніж стежками бігли поміж полями, підскакуючи наввипередки, потім, утомлені, сідали край дороги, ждучи батьків. Тоді то я почула від тата важливу правду життя. Він сказав мені: "коли біжиш уперед, хутко втомишся і мусиш часто відпочивати; коли ж ідеш поволі — відпочнеш тоді, коли дійдеш до цілі". Це мене, дитину, здивувало. Спершу я не хотіла в це вірити. Та пізніше, коли я сама переконалась, що це правда, то цю науку запа-

м'ятала вже на ціле життя.

По дорозі траплялось нам багато цікавого. Тато учив нас розрізняти роди збіжжя, трав і квітів, учив нас як розрізняти корисні рослини від шкідливих, кожне дерево чи корч діставав свої назви, свої прикмети.

А як прийшли до лісу, нашій цікавості і розпитуванням не було кінця. І на все давав нам тато пояснення, про все знав щось цікаве розповісти. Ми учились розрізняти пташок за їх виглядом і співом; тато приносив нам чи жабку, чи ящірку, чи вужа веретільника; це все ми хотіли докладно оглянути, і, хоч з великим страхом, узяти в руки, потримати так, як тато. Заплющивши очі, ми запевняли, що не боїмося. Тато сміявся і радів нашим захопленням.

Не раз на такій прогулянці ми проводили цілий день, і тільки ввечері із заходом сонця поверталися додому, потомлені, голодні, але щасливі...

(“Гомін України”, 8. 9. 56)

МАГОМЕТАНИН І КАДІ

Раз один Магометанин прийшов до священика-мудреця Каді й запитав:

— Якщо я їм виноград, то чи в цьому є щось погане?

— Звичайно, що ні — відповів мудрий Каді.

— А якщо я при цім нап'юсь трохи води, то чи в цім буде щось погане? А як ще з'їм трохи цукру?

— Ні, — сказав Каді.

— Ну, але ж вино складається лиш із винограду, цукру і води. То чому, як я змішаю їх до купи і зроблю з цього вино, мені не можна його пити?

Мудрий Каді подумав хвилину, а тоді питає чоловіка:

— Як я на тебе кину жменю порошу, то чи тебе буде це боліти?

— Ні, звичайно, що ні — відповів той.

— А як я виллю на тебе трохи води, то чи це буде боліти тебе?

— Ні, також ні!

— Але як я змішаю порошок і воду до купи, випаляю це і зроблю з цього тверду цеглу і вдарю тебе нею по голові, то чи і тоді тебе не заболить?

Лист юнака додому:

Здоров Тату!

Чи Ти здоров? Бо, я здоров.

Бувай здоров,

Олег.

П. С. Пишіть до мене часто, навіть, якщо б у конверті було тільки два-три доларя...

Добецьба

пісня родини вовків

Коли зоря поволі погасає
І крик кози почується здаля,
І сарна в ліс, в зелений ліс тікає.
Коли ніщо не біга, не гуля—
Тоді я йду і чуйним вухом
Біжу, лечу за кожним згуком.
Коли зоря поволі погасає,
І крик кози почується здаля,
Іду назад... Там зграя вже чекає.
І всіх веду на здобич я.
І ми мчимо крилатою стрілою.
Все нам скоряється без бою.
Коли зоря поволі погасає,
Наш голос чується здаля,
Наш біг легкий сліду не залишає,
І ніч для нас ясніше дня.
А голос наш?! О, хто його змалює?..
Почнем співать. Хай пісню всяк почує.

ПОЛЮВАННЯ ТУГАР-ВОВКА

(уришок із повісті "Захар Беркут")

Було це 1241 року. Весна стояла в тухольських горах.

Одної прегарної днини лунали лісисти пригірки Зеленея голосами стрілецьких рогів і криками численних стрільців.

Це новий тухольський боярин, Тугар Вовк, справляв великі лови на грубу звірину. Він святкував почин свого нового життя, — бо недавно князь Данило дарував йому в Тухольщині величезні полонини і ціле пригір'я Зеленея; недавно він появився в тих горах і побудував собі гарну хату, і оце першу учту справляє, знайомиться з довоклишніми боярами. По учті рушили на лови в тухольські ліси.

Лови на грубого звіра — то не забавка, то боротьба тяжка, не раз кривава, не раз на життя і смерть. Тури, ведмеді, дики — це небезпечні противники; стрілами з луків рідко кому удасться повалити такого звіра, навіть рогатиною, яку кидалось на противника при відповіднім приближенню, нелегко дати йому раду. Тож останньою і рішучою зброєю було важке копіє, яким треба було влучити противника зблизька, власноручно, з цілою силою, відразу. Схиблений удар — і життю борця грозила велика небезпека, коли йому не вдалось в останній хвилі схватись у безпечну криївку і добути меч а або тяжкого топора для своєї оборони.

Отже, не диво, що Тугар зі своїми гістьми вибирався на лови, мов на війну, із запасом стріл і рогатин, зі слугами й запасами живности, навіть з досвідним знахарем, що вмів замовляти рани. Не диво також, що Тугар і його гості були в повній рицарській зброї, окрім панцирів, бо ті спинали б їх у ході по ломах та гуштинах. Те тільки диво, що й Тугарова донька Мирослава, не покидаючись батька, посміла також вирушити разом із гістьми на лови. Тухольські громадяни, видячи її, як їхала на лови посеред гостей, гордо, сміло, мов струнка тополя серед коренастих дубів, з уподобою поводили за нею очима, поговорюючи:

— От дівчина! Тій не жаль би бути мужем. І певно, ліпший з неї би був муж, ніж її батько!

А це, певно, була немала похвала, бо Тугар Вовк був мужчина, як дуб. Плечистий, присадкуватий, з грубими обрисами лица і грубим, чорним волоссям, він і сам подобав на одного з тих злющих тухольських ведмедів, яких їхав воювати. Але ж бо й донька його Мирослава була дівчина, якої пошукати. Не кажемо вже про її уроду й красу, ані про її добре серце — під тим оглядом багато її ровесниць могло стати з нею нарівні, хоч і небагато могло перевищити її. Але в чім не мала вона пари між своїми

ровесницями, так це в природній свободі свого поводження, в незвичній силі мускулів, у смілості й рішучості, властивій тільки мужчинам, що вирости в ненастанній боротьбі з супротивними обставинами. Зараз із першого разу видно було, що Мирослава виростила на свободі, що виховання її було мужеське, і що в тім прегарно розвиненім дівочім тілі живе сильний, великими здібностями обдарований дух. Вона була в батька одначка, а до того ще при народженню втратила матір. Нянька її, стара мужичка, відмалку направляла її до всякої ручної роботи, а коли піросла, то батько, щоб розважити свою самоту, брав її всюди із собою і, щоб задоволити її палку натуру, привчив її владати рицарською зброєю, зносити всякі невиноди і сміло стояти в небезпеках. І чим більші труднощі їй приходилось поборювати, тим охитніше бралась вона за діло, тим краще проявлялася сила її тіла й її рішучого, прямого характеру. Але попри все те Мирослава ніколи не переставала бути жєнщиною: ніжною, доброю, із живим чуттям і скромним, стидливим лицем, а все те лучилося в ній у таку дивну, чаруючу гармонію, що хто раз бачив її, чув її мову, — той довіку не міг забути її лица, її ходи, її голосу, — тому вони пригадувалися живо і виразно в найкращих хвилях його життя так, як весна навіть старцеві пригадує його молоді любові.

Уже третій день тривали лови. Багато оленів-рогачів і чорногрових турів лягло головами від стріл і ратищ боярських. Над шумним гірським потоком, на зеленій поляні серед ліса стояли шатра ловців, курилися раз-у-раз величезні огнища, де висіли на гаках кітли, оберталися рожни, де варилось і пеклось м'ясиво вбитої дичини для гостей. Нинішній, останній день ловів мав бути посвячений найголовнішому, та разом і найбільше небезпечному ділу — ловам на ведмедів.

На стрімкім пригірку, відділенім від інших страшними нетрями, порослім густо величезними буками та смереками, покритім ломами й звалищами дерев, було віддавна головне леговище ведмедів. Тут, як твердив тухольський провідник, молодий гірняк Максим Беркут, гніздилася ведмедяча матка. Відси дики звірі розносили пострах на цілу околицю і на всі полонини. І хоч не раз удавалось сміливим вівчарям забити одного або другого стрілами та топорами, або завабити під сліп, де йому ломала крижі важка колода, спадаючи вниз, — то все-таки число їх було надто велике, щоб із того була значна полегша для околиці. То й не дивно, що, коли новоприбулий боярин Тугар Вовк оповістив тухольцям, що хотів би зробити великі лови на ведмедів і просить дати йому провідника, во-

ни не тільки дали йому на провідника першого удалця на всю тухольську верховину, Максима Беркута, сина тухольського бесідника Захара, але, крім того, вирядили з власної волі цілий відділ пасемців з луками й ратищами для помочі зібраним боярам. Ціла та громада мала обступити ведмедяче леговище і одчистити його доразу від поганого звіра.

Від самого досвіта в ловецькій таборі великий рух і тривожне доживання. Боярські слуги від півночі звивалися, приготівляючи для гостей їжу на цілий день, наповнюючи шипучим медом і яблучником подорожні баклаги. Тухольські пасемці й собі готувались гострячи ножі та тесаки, обуваючи міцні жуброві постолі і складаючи в невеличкі дорожні бесаги печене м'ясо, паляниці, сир і все, що могло знадобитися в цілоденній трудній переправі. Максим Беркут, який аж нині, супроти найважлишого і найтяжчого діла, почув себе вповні самим собою, уповні начальником цієї невеличкої армії, заряджував з правдиво начальницькою важливістю й повагою все, що належало до діла, нічого не забуваючи, ні з чим не кваплячись, але й ні з чим не опізнюючись. Усе в нього виходило в свій час і на своїй місці, без сумішки й сутолоки; усюди він був, де його потрібно, усюди вмів зробити лад і порядок. Чи то між своїми товаришами тухольцями, чи між боярами, чи між їх слугами, Максим Беркут усюди був однаковий, спокійний, свободний в рухах і словах, мов рівний серед рівних. Товариші поводитись із ним так само, як він з ними, свободно, несилувано, сміялись і жартували з ним, а проте, виповнювали його накази точно, швидко і так весело та радо, немов і самі без наказу були б у тій хвилі зробили те саме. Боярська служба, хоч далеко не такої рівної вдачі, далеко не так свободна в поводженню, далеко похіпніша з одних гордо висміватися, а перед другими низенько хилитися, усе ж таки поважала Максима Беркута за його звичайність і розсудливість і, хоч не без дотинків та жартів, таки робила те, що він казав. А й самі бояри, по більшій часті люди горді, военні, що нерадо бачили "смерда" в своїм товаристві, та й то ще смерда, що вважав їх чимось немов би собі рівним, — і вони тепер не показували надто виразної своєї неохоти і виповнювали розпорядження молодого провідника, маючи на кожному кроці нагоду переконатися, що ті розпорядження були зовсім розумні, такі, як треба.

Ще сонечко не раз мало сходити, а вже ловецьке товариство вирушило з табору. Глибока тиша стояла над горами; нічні сумерки дрімали під темнозеленими коронами смерек; на густім, чепіргатім листю папороті висіли краплі роси; повзучі зелені пояски вилися попід ноги, плуталися поміж корінням величезних вивертів, спліталися в непрохідні клебуки з корчами гнучкої, колючої ожини та зі сплетами дикого, пнучого хмелю. З пропадистих, чорних, мов горла безодні, нетрів підіймалися сивими туманами пара — знак, що на дні тих нетрів пливли не-

величкі лісові потоки. Повітря в лісі напоєне було тою парою і запахом живиці; воно захоплювало дух, немовбито ширших грудей треба було, щоб дихати ним свободно.

Мовчки пробиралася ловецька дружина непрохідними нетрями та ломами без стежки, без ніяких провідних знаків у темній гушавині. Попереду йшов Максим Беркут, а за ним Тугар Вовк та інші бояри. Обік Тугара ішла його донька Мирослава. Позаду йшли тухольські пасемці. Усі йшли озираючись, і надслухували пильно.

Ліс починав оживати денним життям. Пестропера сойка хрипіла в вершках смерек, зелена жовна, причепившись до пня тут же над головами прохожих, довбала своїм залізним дзьобом кору; в далеких зворах чути було рик турів і виття вовків. Ведмеді в ту пору, навішися, дрімали під ломами на моховій постелі. Стадо диків рохкало десь у дебрі, холодячись в студенім намулі.

Може з годину йшло товариство тою трудною, нетоптаною дорогою. Усі дихали важко, ледве можучи наловити грудьми повітря, і стирали піт із лиць. Максим частенко озирався позади себе. Він зразу противний був тому, щоб і жінщина йшла разом з мужчинами в той небезпечний похід, але Мирослава уперлася. Вона ж перший раз була на таких великих ловах і мала б для Бог-зна яких труднощостей занехати найкращу їх частину! Ніякі Максимові докази про труднощі дороги, про небезпеки на становищі, про силу й лютість звіра не могли переконати її. "Тим ліпше! Тим ліпше!" — говорила вона з таким смілим поглядом, з таким солодким усміхом, що Максим, мов зачарований, не міг нічого більше сказати. І батько, що зразу також радив Мирославі лишитися в таборі, вкінці мусив уступити її просьбам. З подивом глядів тепер Максим, як ота незвичайна жінщина порівень з найсильнішими мужами поборювала всякі труднощі утяжливої дороги, як легко перескакувала гнілі ломи і величезні трави, яким певним кроком ішла понад урвища, угору стрімкими дебрями, просковзувала поміж вивертів, і при тім так безпечно, так невтомно, що Максимові здавалося, що вона хіба на яких чудових крилах уноситься. Він глядів на це й не міг наглядітися.

"Дивна дівчина! — думалось йому раз-по-разу, — такої я ще й не видав ніколи!"

Ось уже прийшли на місце. Ведмедяче леговище — то був високий, тільки від південного боку з трудом доступний горб, покритий грубезними буками й смереками, завалений вивертами й ломами. Від півночі, заходу і сходу вхід і вихід замикали високі скелясті стіни, немов величезною сокирою вирубані з тіла велетня Зелемєня і відсунені від нього на кільканадцять сажнів; сподом попід ті стіни вузькою щільною шумів і пинився студений гірський потік. Таке положення улекшувало нашим ловцям роботу; вони потребували тільки обсадити не-

надто широкий плай від південного боку і тим плаєм поступати чимраз далі догори, а звір, не маючи іншого виходу, мусив конечно попасти у їх руки і на їх ратища.

Спинившись на тім важнім, хоч дуже небезпечнім плаю, Максим Беркут велів товариству на хвилю розложитися і спочити, аби набрати сил до трудного діла. Сонце сходило, але гілля смерек і сусідні горби заслонювали його вид. По короткім віддиху Максим почав розставляти ловців у два ряди так, аби вповні обсадити плай. Доки плай ще вузький, кожному ловцеві прийдеться стояти о п'ять кроків від другого; але даліше вгорі плай розширяється в цілу спуховасту площину, там прийдеться ловцям ширше розступитися. Одно тільки клопотало його: що зробити з Мирославою, яка конче хотіла й собі стояти на окремім становищі, а не при боці свого батька.

— А що ж то я гірша від отсих твоїх пасемців, — говорила вона, рум'яніючись, мов рожда, до Максима. — Йх ти ставиш на становищі, а мене не хочеш... Ні, цього не буде! І для мого батька це був би стид, коли б нас двоє стояло на однім становищі! Правда, батеньку?

Тугар Вовк не міг їй супротивитися. Максим почав говорити їй про безпеку, про силу й лютість розжертого звіра, але вона зацїтила його.

— А що ж то в мене нема сили? А що ж то я не владаю луком, ратищем і топором? Ану, нехай котрий-будь із твоїх пасемців спробує зо мною порівнятися, — побачимо, хто дужчий!

Максим вкінці замовк і мусив учинити її волю. Та й чи міг спротивитися тій дивній, чарівній дівчині? Він хотів хоч становище визначити їй найменше небезпечне, але, на лихо, цього не можна було зробити, бо тут усі становища небезпечні. Розстановивши ціле товариство, Максим дав ось який розпорядок:

— Тепер помолімся, кому хто знає, а потім разом заграймо в роги. Це буде перший знак і сполошить звіра. Потім підемо горі плаєм і станемо, аж там, де він розширюється. Там мої товариші лишаться пильнувати виходу, щоб ані один звір не уйшов, а ви, бояри, підете даліше, до самого матчиного леговища!

В добру хвилю потім залунали ліси й полонини хриплим ревом жуврових рогів. Немов величезна хвиля, глухнучи, то знов подвоюючись. Пробуркалися ліси. Заскиглила каня над верховіттям смереки; зляканий беркут, широко розмахуючи крилами, піднявся на воздух; захрустів звір поміж ломами, шукаючи безпечної кривки. Нараз рик рогів утих, і ловці пустилися в дорогу горі плаєм. Усіх серця билися живіше оживанням незвісних небезпек, бою і побіди. Обережно пробірались вони рядами; передом ряд боярський, за ним парубоцький ряд; Максим ішов попереду, пильно надслухуючи та слідячи звірину. Цар ломів, ведмідь, ще не показувався.

Дійшли вже до самого найвужчого гирла, поза яким плай розширювався в велику, спуховасту площину.

Ловці знов тут зупинилися на наказ Максима, і знов загриміли ще з більшою силою жуврові роги, розносячи тривогу в сумрачні ведмедачі гаври. Раптом затріщав лім недалеко, за величезною купою грубих перегнутих вивертів.

— Бачність! — скрикнув Максим. — Звір наближається!

Ледве сказав ті слова, коли втім крізь велику щілину між двома переверненими пнями просунулася пелехата, величезна голова і двоє сірих очей напівцікаво, напівтривожно вдвигалися в Тугара Вовка, що стояв на своїм становищі, якраз о яких десять кроків перед щілиною. Тугар був старий вояк і старий ловець, — він не знав, що то тривога. Тож, не говорячи ані слова, не відзиваючись ні до кого, він вихопив важку залізну стрілу із сагайдака, положив на лук і намірявся до звіра.

— Міряй в око, боярине! — шепнув з-позаду Максим.

Хвиляка тривожної мовчанки — свиснула стріла — і заревів звір, мов скажений, кинувши собою взад. І хоча через те шез він ловцям з очей, скрившись за купою вивертів; то ревіт його не втихав і не втихало скажене шеметання.

— Далі за ним! — крикнув Тугар Вовк і кинувся до щілини, кудю шез ведмідь. Рівночасно два бояри вже видрапалися були на верх виверту, уже попідіймали свої ратища і старалися дати їм відповідний розмах, аби доклати звіра. Тугар Вовк, стоячи в щілині, пустив у нього другою стрілою. Звір заревів ще дужче і кинувся втікати, але очі його запливли кров'ю, він не міг знайти виходу і розшибав собою о дерева. Ратище одного боярина впилось йому між ребра, але не завдало смертельної рани. Дикий рик раненого ведмеда розлягався чимраз дужче. В розпуці він підводився на задні лапи, обтирав собі кров з очей, рвав і кидав галуззям наперед себе, але дарма; одно його око прошиблене було стрілою, а друге раз-у-раз запливало кров'ю наново.

Шемечучись наосліп довкола, звір наблизвся знов до Тугара Вовка. Той відкинув лук і, причаївшись за виваленим коренем, ухопив обіруч свій важкий топір і, коли ведмідь, мацаючи добирався до знайомої собі щілини, він з усього розмаху цюкнув його в голову, аж череп розколовся надвое, мов розбита тиква. Бризнув кривавий мозок на боярина, і тихо, без риків повалився звір додолу. Радісно заревли труби бояр на знак першої побіди.

Звіра витягнуто з-поміж вивертів і обдерто зі шкіри. Тоді бояри рушили далі, в гушавину. Сонце вже підводилось на небі і меркотіло крізь гілляки, мов скісні золоті нитки та пасма. Ловці йшли тепер геть-геть веселіше, перехвалюючися своєю відвагою й силою.

— Хоч я лише вовк, дрібна звірюка, то все ще дам раду тухольському ведмедеві! — говорив Тугар Вовк, радіючи.

Максим Беркут слухав тих перехвалок і

сам не знав, чому йому жаль зробилося тухольського ведмедя.

— Що ж, — сказав він, — дурна звірюка той ведмідь, самотою держиться. Якби вони зібрались докупити, то хто знає, чи й стадо вовків дало б їм раду.

Тугар позирнув на нього гнівно, але не сказав нічого. Ловці обережно поступали далі, дряпаючись по вивертах, перескакуючи з пня на пень, западаючи не раз по пояс у порохно та ломи.

Посеред тих звалищ величної природи, виднілися подекуди ведмедячі стежки, протоптані від давніх-давен, вузькі, але добре втоптані,

густо засіяні вибіленими кістками баранів, оленів та всякої іншої звірини. Максим держався тепер позаду бояр; він раз за разом обходив усі становища, оглядав сліди, щоб догадатися, чи вони свіжі, чи ні, підпомагав, заохочував утомлених, — і тільки на нім одному не знати було ніякої втоми. З подивом позирала на нього Мирослава, коли він переходив коло неї, і хоч багато досі видала вона молодців і сильних, і сміливих, але такого, як Максим, що сполучував би в собі всі прикмети сильного робітника, рицаря і начальника, — такого їй досі не траплялося бачити.

(продовження в наступному числі)

ДЖЕМБОРІ

Це слово чув і знає кожний юнак. На згадку про нього стають нам перед очима неозорі ряди шатер, куряться великі ватри, мерехтять тисячі прапорів усіх народів, і в нашій уяві ми вже ось говоримо з — ескімосом, абісинцем чи китайцем, пояснюючи йому, що ми — українські пластуни.

Гарна ця мрія, а що більше, вона не така вже нездійсненна. Українці були учасниками шости Джемборі з усіх одинадцяти. Різні це були способи участі. Часом удалося прорватися крізь кордони окупаційних держав тільки двом-трьом представникам із вантажем пропагандивного матеріалу, часом доводилося виборювати собі право на участь аж на місці, на самому терені Джемборі, проте, наостанку ми таки всюди там були. Скавти цілого світу нас бачили, наш блакитно-жовтий прапор ішов у дефіляді, коротко кажучи, поміж скавтами ми були як рівні поміж рівним. Так, як і слід.

Та цієї весни ця потайна мрія кожного юнака знов оживає, бо влітку підготовляється нове Джемборі — на цей раз у Греції. Не можна й думки припустити, щоб нас там не було. І Головна Пластова Булава при допомозі окремих Комісій уже доволі віддавна робить старання, щоб промостити шлях і нашій делегації на це Джемборі. Ці старання ідуть у різних напрямках, бо треба ж подбати і про правне оформлення, і про влаштування подорожі та відповідний виряд, як

також вирішити, хто саме поїде. Безсумнівне те, що в першу чергу делегація буде складатися із наших пластунів з Німеччини, які вже мають за собою незвичайно успішну поїздку на Джемборі в Англії у 1957 році та яким таки найлегше «сухою ногою» дістатися до Греції. Але ніяк не виключене, що зможуть поїхати і пластуни з інших країн, звичайно, не дуже численні і вибрані «найкращі з найкращих» так, щоб могли добре представити наше ім'я і наш Пласт світові.

Бо ми маємо що представляти і маємо що вносити у скарбницю всесвітніх вартостей, а тим-більше якщо йдеться про справи, які скавти цілого світу цінують особливо високо. Ось господарі цього річного Джемборі влаштовують його навмисне на місці славної битви під Маратоном, де невелика кількість грецького війська перемогла полчища перських наїздників. Беручи участь у цьому Джемборі та живучи в підтаборі, що носить ім'я одного із грецьких племен, які брали участь у маратонській битві, скавти цілого світу будуть згадувати і прославляти ім'я цих борців за свободу. Звичайно, не нам сьогодні влаштовувати Джемборі на Жовтих Водах чи під Конотопом, але ніхто не може заперечити, що вони вписані в нашу історію і ми маємо право вказувати на них, як на нашу незаперечну власність. Знаємо теж, наприклад, як високо цінують скавти різного роду зручності та вмилості виробляти мистецькі речі, як люблять пісню, танок і взагалі все гарне, що може створити людина. А ми ж це все маємо плекане і вдосконалюване цілим народом не п'ятдесят, а щонайменше кілька тисяч років.

Та ті щасливі вибрані, яким доведеться бути на Джемборі, мусять це все знати і вміти і підтверджувати це на кожному кроці своїм знанням, поставою та поведінкою. Для учасників Джемборі — це велика радість і ще більша відповідальність. Досі ми проходили завжди з успіхом цю пробу, а майбутнє — залежить від нас самих.

Звичайно, подумаєш, юначе (а ще більше: юначко, бо Джемборі лише для пластунів!), — невесело звівши голову, що хтось поїде, але не ти. Отже, мовляв, і турбуватися не варто. Та це якраз навпаки: від кожного й кожної з нас залежить наш успіх у цьому ділі. Бо кожний пластун, який дістанеться на Джемборі, буде репрезентувати не лише себе самого, своє власне знання та вміння. Він стоятиме там в імені тисяч нас, усіх пластунів. Він не говоритиме й не діятиме лише за себе, а за нас усіх. І коли він зуміє здобути собі признання й пошану різномірних та різнобарвно-шкірих однолітків, то було б не чесно, якби це саме признання не могло насправді належатися і нам усім. Як дбати та старатися про здобуття якнайкращих пластових прикмет, про це ми знаємо, бо на це нам постійно вказують. Нове лише те, що ось тепер, зараз, уже приходить час проби тих наших пластових прикмет, той час, коли питають наших друзів — учасників Джемборі — про нас та наші успіхи. Спитає цілий світ устами своїх молодих синів, які завтра може стануть у проводі своїх держав і матимуть поважний вплив і на долю нашого народу. Отже, будемо готові відповісти, що ми цілком заслужили собі право сидіти з ними при одній Ватрі Дружби.

Л. Х.

ОДИНАДЦЯТЕ СВІТОВЕ СКАВТСЬКЕ ДЖЕМБОРІ

Де буде? — У Греції, на місці битви — Маратон.

Коли? — 1 — 11-го серпня 1963 року.

Хто бере участь? — Вибрані скавти всіх країн вільного світу (14 — 18 років і їхні провідники).

Група пластунів (біля 30 членів) також візьме участь. Це будуть пластуні з Німеччини, Англії, Австралії, Аргентини, Канади та ЗДА.

Вибрані пластуні (яких 60) відбудуть окремий вишкіл. В літі відбудеться для них табір, де вони наберуть відповідних відомостей про Грецію та навчатися, як гідно репрезентувати українських пластунів серед скавтів світу. Із цієї групи будуть вибрані найкращі 30, які поїдуть на Джемборі.

Які прикмети повинні мати кандидати, що хочуть їхати?

У першу чергу повинні бути зразковими пластунами, мати добру пластову поставу, бути товариськими, легко навіязувати зв'язки, повинні вміти добре інформувати про Пласт та Україну. Побажано також, щоб уміли багато чужих мов (головно теперішню грецьку), уміли грати на інструментах, співати чи танцювати.

РОМКО В КІНІ

Раз Ромко пішов до кіна на дуже цікавий фільм. Але лише сів на своє місце, завважив із превеликим здивуванням, що чоловік, який сидів перед ним мав по великій моркві, запханій в кожне вухо. Наш Ромко крутився, крутився — наостанку не витримав і запитав цього чоловіка:

— Вибачте, добродію, але чому ви маєте моркву в ухах?

Чоловік не відгукнувся. Ромко почекав трохи, а тоді запитав голосніше:

— Скажіть, чому ви маєте моркву в ухах?

Чоловік і далі не відгукнувся. Ромко наостанку поклепав його по плечі і крикнув на цілу залу:

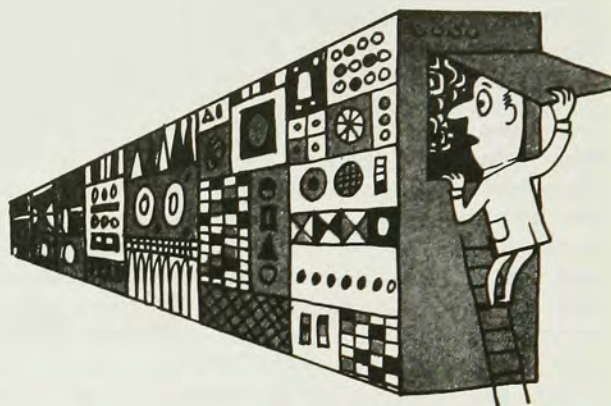
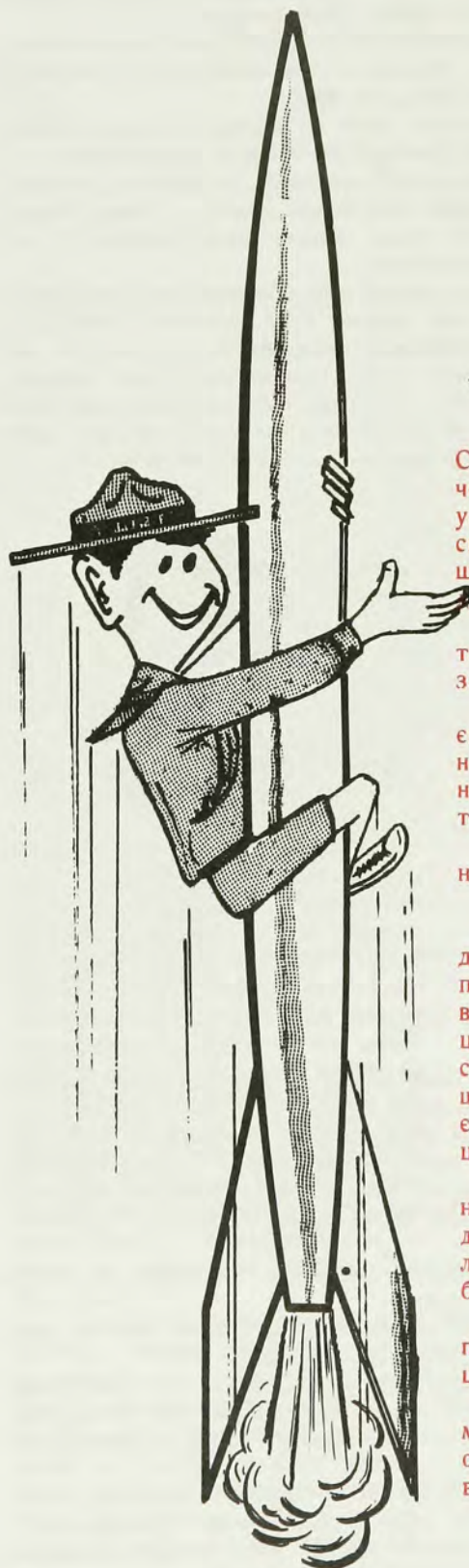
— Чому ви маєте моркву в ухах?!!!

Чоловік відвернувся і чемно відповів:

— Я вас нічого не чую. Я маю моркву в ухах.

Таємниці цікавого світу

МАШИНИ ЩО ДУМАЮТЬ

Сьогодні для Андрія великий день; день, якого давно вже він чекав! А саме: Андрійв старший брат, Юрко (який працює в університеті), має сповнити свою обіцянку і взяти Андрія до своєї лабораторії в університеті, щоб показати ту дивну машину, про яку Андрій стільки чув різного... — машину, що думає!

Від ранку Андрій нетерпеливився, засипував Юрка питаннями. "Побачиш усе, побачиш, коли вже прийдемо туди!" заспокоював його Юрко. Андрій ледви міг витримати.

І ось вирушили. Подорожі, в авті, Юрко пояснював Андрієві: "Бачиш, сьогодні є демонстрація для сторонніх людей у нашому обчислювальному центрі. Тож і ти зможеш побачити нашу велику електронну обчислювальну машину ("комп'ютер"), про яку я тобі стільки оповідав".

"Це та машина, що її звуть "великим мізком", та машина на якій обчислюється, як збудувати ракету на місяць?"

Юрко всміхнувся.

"Ну, я сам ракети на місяць не збудую. Я тільки буду для неї деякі інструменти та обчислюю, як їх зробити за допомогою цієї величезної "машини-розуму". В теперішні часи всі інженери вживають таких машин, щоб улегшити собі працю. Так, Андрію, без тих машин не було б ракет на місяць, ні сателітів, ні лету в простори. Усе тепер робиться за допомогою цих обчислювальних машин "комп'ютерів". В самих сателітах є малі, але складні обчислювальні машини, які уможливають ці полети в космічні простори... Ну, але ми вже тут!"

Висівши з авта, брати попрямували до модерного оскленого будинку. Увійшли; перед Андрієм відкрилась велика зала, де було, здавалось так йому, безліч дивних сірих коробок, величини шафи. Мигали дивовижні кольорові світла, крутились барабани з тасьмами, гули внутрі машини...

"Ось і наша обчислювальна машина!" — заявив Юрко, і з певною гордістю додав — "одна з найбільших і наймодерніших у світі!"

Андрій усе ще не міг опам'ятатися. Йому здавалось, що машина дивилася на нього тисячею своїх кольорових очей, що оглядала його з усіх боків і десь там у своєму мізку і цінувала його...

— Чи вона справді думає? — наостанку запитав він Юрка. "Ну, цього не можна сказати", усміхнувся Юрко. "Ні,

вона не думає так, як ти і я, зовсім ні. Вона розв'язує проблеми, дуже складні проблеми, але — чи це можна назвати думанням? Ходи, я покажу тобі, як вона діє”.

Брати підійшли до центральної частини комп'ютера; це була низька конзоля, щось ніби бюрko із сотнями різних гудзиків мигітливих світел.

“Ось — це наша контроля машини. Той інженер, що сидить при ній керує комп'ютером — подає йому проблеми, накази, доглядає, щоб усе йшло в порядку. Коли він хоче “говорити” з машиною, то може це зробити за допомогою всіх цих гудзиків або за допомогою інших апаратів, наприклад, отого, що виглядає мов машинка до писання. Він може щось написати на ній, а комп'ютер (який є електрично сполучений) може відповісти... Звичайно, це буде спеціальною мовою, не тією, якою ми говоримо...”

— А, як подається обчислювальній машині якусь проблему до розв'язання? — запитав Андрій.

Юрко підпровадив Андрія до ряду високх апаратів, у яких крутились великі барабани із стрічками, мов у магнетофони.

“Ось тут”, — пояснював Юрко — “є магнетні стрічки, за допомогою яких ми подаємо проблеми комп'ютерові. Кожну проблему спершу треба приготувати у формі так званої “програми”. Цю програму ми набираємо на магнетну стрічку по окремим апараті, який пізніше тобі покажу. Обчислювальна машина читає цю стрічку, і також пише свої відповіді на таку ж саму стрічку, яку потому можна укласти в друкарку, щоб видрукувати відповіді. Ось тут є така друкарка. Дивись!”

Юрко підвів Андрія до ще іншої машини, з якої, великою швидкістю виходила широка тасьма паперу, повна чисел і букв.

“Ходи”, сказав Юрко. “Я покажу тобі тепер центральну, головну частину комп'ютера, обчислювальної машини. Найважливішою частиною кожної обчислювальної машини є його, так звана “пам'ять”. Ось тут вона. Тут, на мільйонах маленьких магнетних кільцях-бубликах, комп'ютер записує все, що він “знає” — твою програму, всі числа, інструкції тощо. Чим більша ця “пам'ять”, тим більший цілий комп'ютер, бож без пам'яті як можна було б розв'язувати якунебудь проблему?

Брати так заговорились, що не завважили, як заля наповнилась і почалась демонстрація. Тепер Юрко та Андрій хутко попрямували в напрямку контрольної конзоли, де вже йшла перша частина демонстрації — гра в шахи, поміж людиною та комп'ютером. Обчислювальна машина перемагала...

Чимало чого навчився й побачив сьогодні Андрій...

“Ах, коли б уже швидше закінчити гімназію та йти на університет — учитись про ці фантастичні машини”, говорив він в дорозі додому.

Л. С. О.

ІНТЕРЕСНЕ ПРО ОБЧИСЛЮВАЛЬНІ МАШИНИ (КОМП'ЮТЕРИ)

Першу обчислювальну машину пробував збудувати інженер Чарльс Бабедж ще в 1812-ім році. Звичайно, тоді ще не було електроніки, тож Бабедж пробував зробити все механічно. Та це йому не вдалося, бо в той час ще не вміли виробляти прецизних частинок, яких треба було до такої скомплікованої машини...

Аж в 1945-ому році збудовано першу обчислювальну машину — комп'ютер.

Звалась вона Еніак. Від того часу ця ділянка так поширилась, що тільки 18 років пізніше цих машин вживають майже в кожній ділянці — в економії, в техніці, в точних науках, у мілітарних установах, в урядових установах, при полетах у міжпланетні простори...

Модерний комп'ютер — це дуже скомплікована машина. У ньому є мільйони або й десятки мільйонів маленьких частинок (т. зв. транзисторів, сердечників і т. п.). Колись учені думали, що така скомплікована машина ніколи не буде добре діяти, бо завжди в ній щось зіпсується. Та сьогодні, завдяки модерній техніці, такі машини майже ніколи не псуються.

Але те, що є сьогодні практичним — це ще нічого супроти майбутніх можливостей цих дивних машин. Науковці та інженери, які працюють над розвитком обчислювальних машин, передсказують, що в недалекому майбутньому будемо мати машини, які зможуть робити переклади з різних мов, самі читати книжки та друки, учитися із власного досвіду, самі себе направляти, розмовляти з людьми, компонувати музику, писати книжки... Деякі з учених уважають, що все, що може зробити людський розум, зможуть колись робити також і машини... Та чи так воно справді? Побачимо...

ЯК ОБЧИСЛЮВАЛЬНІ МАШИНИ ОБЧИСЛЮЮТЬ?

Комп'ютери звичайно не вживають десятичної системи, так, як ми, — тільки представляють числа і букви зовсім іншим способом. Наприклад, число 89 буде в комп'ютері виглядати так: 101101 І взагалі, якщо подивитесь на числа в обчислювальній машині, то побачите тільки одинки та зери... Чому це так?

Елементи комп'ютера можуть сприймати тільки дві можливості: «так» та «ні», або «1» та «0». Тому більші числа треба складати із цих двох цифр...

Так можна подати кожне число, яке б воно велике не було, а саме: за допомогою одинки та зери...

Тисячоязичий вогонь поволі споживав маленькі гіллячки, а потім почав зажерно ковтати колоди, що не супротивились, тільки легенько потріскували. Багато молодих обличчя сміялися, а вогонь немов відсміхувався їм. Тут і там можна було почути спів або жваву товариську розмову. Кінчався тяжкий день, і теплота вогню, товариська атмосфера відганяли всі болі й турботи і наводили приємну полегкість та охоту до безжурного сну.

Одне по одному обличчя відпливали від вогню, і з кожною хвилиною ставало спокійніше: настала тиха ніч. Вогонь затріскав трошки голосніше, немов хотів привітати цю темну паню. Лишилося лише кілька осіб, і очі їх безупинно вдивлялися в вогонь, а вуха насторожено услуховувалися у довгу вогневу симфонію.

Час від часу хвиля розбивалася на кам'яному березі острова, і тоді водяний пил легенько постукував по днах оземлених кену. Відтак озеро знову завмирало, немов би готовилося до наступного нападу на безборонний берег. Воно безсумнівно мало дві форми: воно пінилося мов оскаженілий пес або ставало спокійним плесом — дзеркалом для зір. А зорі! Вони блищали-блищали і сміялися з веселих облич, з вогню, з озера. Вони сміялися, бо вони були такі вищі, такі недосяжні, такі мудрі. Вони знали велику таємницю...

Багато думок плавало в повітрі, бо тоді як кожне обличчя було задивлене в полум'я вогню, тоді кожний розум був у безконечній мандрівці, кожний мов павук снував павутиння думок. Деякі із цих думок були присвячені подіям дня, озерам, просмикам, краєвидам і дивним епізодам, що тепер жваво відроджувалися. Деякі думки полетіли додому. Деякі вже бачили своїх матерів, деякі батьків, сестер, братів і всіх друзів, що лишилися вдома. «Що вони тепер роблять? Чи вони тужать за мною? Чи дістали мою листівку?»

— кожний розум посилав у світ багато таких думок, на котрі тільки вогонь відповідав своїм легеньким тріском. Та враз зорі заблищали й загорілися — вогонь заблимав і всі обличчя глянули вгору. Зорі відкрили свою таємницю! Цілий краєвид заповнився прекрасними проміннями. Небо ожило багатокольоровими світлами — у пасмах і блискавичних викрутасах. Тут зелене, тут червоне, помаранчеве, жовте, усі кольори веселки рухалися мов візерунки у велечезному калайдескопі. Озеро зовсім затихло і тепер тільки віддзеркалювало чуда згори. Не робило ніякої різниці, чи дивитися вгору, чи вниз, бо краса живої веселки була всюди. Навіть вогонь пригас і майже згас, дивлячись на чуда зір. Тоді одне з облич пояснило чудо: ми бачили північне саяво!

Я стояв приголомшений та зачарований красою цього чуда природи, а голос продовжував пояснювати причину цього дива, — та я вже не чув, мої думки мимоволі віддалювалися. Зачарований, я дивився на небо, на відбитку його в озері, і тоді думки мої полетіли до Нього, до мого друга.

Я пригадав, як, уже майже перед самим від'їздом, він сказав мені, що думками він усе буде зі мною. Тоді ми склали вічну присягу, присягу, що її тільки два побратими можуть створити й здійснити. Присяга, що її навіть могутній Стикс не може знищити, бо вона оперта на дружбі та братній любові. Ми не присягали буйних обіцянок — бути вірним один одному аж до смерті. Ми тільки взяли за руки й сказали собі, що ми будемо думати один про одного завжди, коли побачимо щось прекрасне. Ми склали присягу краси....

Північне саяво далі миготіло, мінилося, а я дивився і думав, та, уявляючи собі його, я враз відчув, що він біля мене. Хоч забагато миль від мене, я виразно чув його присутність і взяв Його за все готову руку...

З життя звірів

Про що тварини розмовляють?

Хто хотів би підслухувати розмову поміж свинками? А все ж таки роблять це дослідники австралійського Квінланд університету і Гаттон агрономічного каледжу.

Справді, вони записали на мігнітофонній плівці повну збірку свинячих «слів», тобто хрунькань, хропінь та писків і означили їх докладно, щоб можна було розшифрувати їх значення.

Дотеперішні висліди заохочують до планування дальших дослідів над «мовою» свиней та інших тварин.

Професор тваринної генетики д-р Глін Мак Брайд, який очолює ці студії, каже, що свині є дуже підходящими тваринами для студій «мови», бо

вони люблять перебувати близько одна від одної і тримати взаємний контакт за поміччю звуків.

«Слова», або «вирази», які легко записати і розслідувати є такі: «Де ти є?», «Я є тут», «хто ти є?», «Бережись!», «Рятунку». Інші звуки передають відомості про їжу і харчування, удоволення, ворожість, страх тощо.

Усі звуки, що їх свині чи інші тварини видають, передають тільки емоції, бо вони не мають людської здібности передавання неемоційних інформацій.

Дослідники ствердили, що звуки, яких свині найбільше вживають, висловлюють удоволення з того, що вони перебувають разом.

Але не всі птахи одної породи одне одного розуміють

Цікаво, що далеко не всі птахи одних і тих же порід, які живуть на різних континентах, розуміють одне одного. Учені орнітологи записали на магнітофонну плівку крики галок, які живуть у Франції. Ці записи було відтворено в місцях, де гніздяться галки на американському березі. Виявилось, що більшість американських галок лишалася зовсім байдужою до криків своїх французьких родичів. Так само не всі французькі галки «розуміли по-американськи».

Подібні результати дали дослідні з чайками та іншими птахами.

„УКРАЇНА В НАШОМУ ПОНЯТТІ —
ЦЕ ЦІЛА УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА
СПІЛЬНОТА, ПОСЕЛЕНА НА ПРАДІДНІЙ
УКРАЇНСЬКІЙ ЗЕМЛІ І ПОЗА ЇЇ МЕЖАМИ,
А З'ОСІБНА ЇЇ ЦЕРКВА, МОВА, КУЛЬ-
ТУРА ТА ІНШІ ДУХОВІ Й МАТЕРІАЛЬНІ
НАДБАВАННЯ, ЗДОБУТІ ВПРОДОВЖ ДОВ-
ГИХ СТОЛІТЬ ЇЇ ІСНУВАННЯ...”

(Головна Пластова Булава)

БРАТИ МОВГЛІ

II

(Продовження з попереднього числа)

Вовчиця казала йому не раз, щоб він не довір'явся Шер-ханові, і що з часом він буде повинен його вбити.

Молодий вовк пам'ятав би про це завжди, а Мовглі забув цю пораду, бо він же був ще тільки хлопчиком, --- хоч і звав би себе вовком, коли б тільки вмів говорити якою-небудь людською мовою.

Шер-хан часто надходив у нетрі. Акела дедалі все старішав та слабшав, і кривий тигр потоваришував з молодими вовками, котрі слідком за ним ходили, через те, що він віддавав їм рештки їжі своєї. Цього ніколи не дозволив би Акела, коли б мав таку силу, як раніш. А Шер-хан усе більше зближався з молодими вовками, улещав їх і дивувався, що такі браві молодці дозволяють володіти над собою старому нікчемному вовкові та людській дитині!

— Я чув, — казав Шер-хан, — що на Раді ви не насмілюєтесь дивитися йому в очі?

І молоді вовки настовбурчували шерсть і гарчали. Багіра, що чула все і бачила, довідалася дещо й про це, і кілька разів попереджала Мовглі, що колись той Шер-хан уб'є його. Мовглі сміявся і говорив:

— За мене наша родина і ти; та й Балу, хоч він і ледачий, буде битись і захищати мене. Чого ж мені боятись?

Якось то в літню спеку Багіра знову почала про це розмову. Вона була стурбована чутками, що дійшли до неї. Разом з Мовглі була вона в гушавині нетрів і хлопчик лежав, притиснувшись головою до її чудової чорної шерсті.

— Маленький братіку, — почала вона, — чи часто я говорила тобі про те, що Шер-хан твій ворог?

— Ти говорила про це мені стільки разів, скільки горіхів висить на кокосовій пальмі, — відповів Мовглі, котрий, звичайно, не міг їх перелічити. — Ну, то що ж із того? Я хочу спати, Багіро, а Шер-хан має тільки довгого хвоста та гучний голос, як у Мора-Павича.

— Почекай спати. Балу знає, що Шер-хан твій ворог; я про це знаю, родина про це знає; та навіть і ти, безглуздий — безглузда крихітка, про це знаєш. І Табаки теж казав тобі про це.

— О, о, — відповів Мовглі: — Табаки недавно приходив до мене із своїми лукавими словами і казав, що я людська дитина, що мені не слід викопувати земляні горіхи. Я вхопив Табаки за хвіст і два рази ударив його, щоб надалі був чемнішим.

— Ну, і не мудро ти зробив, бо хоч Табаки і всякому шкодить, але тут говорив він про те, що торкається тільки тебе. Шер-хан не сміє вбити тебе в нетрях; але пам'ятай, що Акела дуже вже старий, а коли він не зможе вбити сарни, то перестане бути головою родини. Більшість із тих вовків, що оглядали тебе, коли ти прийшов уперше на Раді, також постаріли, а молодики, а молодики, підбурені Шер-ханом, гадають, що людська дитина не повинна жити між вовками. Та незабаром ти станеш уже дорослою людиною.

— Але чому ж людина не може належати до родини? — запитав Мовглі. — Я родився в нетрях. Жив, як велить закон, і нема ні одного вовка між нашими, котрому не виймав би я із лап колючок та скіпок. Звичайно, вони брати мої.

Багіра витяглася на весь свій зріст і приплющила очі.

— Братіку мій маленький, — промовила вона; — помацай мою шию під підборіддям.

Мовглі простяг свою міцну смуглясту руку і знайшов на шиї між мягкою, як шовк, вовною невелику лисину.

— Нема такого звіра в нетрях, котрий би знав, що Багіра, цебто я, має в себе на шиї цей знак — знак нашійника; а між тим, мій братіку маленький, я родилася між людьми, і там таки померла моя матуся. Жили ми в клітках, у саду коло королівського палацу в Удайпурі. От че-

рез що я зложила за тебе викуп на Раді, як ти ще був зовсім маленькою голою дитиною. Так, я також родилася між людьми. Ніколи не бачила я нетрів. Люди годували мене крізь залізні прути із залізної миски до того часу, поки одної ночі я не відчула, що я Багіра-пантера, а не людська забавка. І я розбила залізну клітку лапою з одного маху та й уткнула. А через те, що я досить добре придивилася до людських звичаїв, то з мене виробився найлютіший звір у нетрях, лютіший навіть за Шер-хана. Хіба це не правда?

— Так, — відповів, — усі в нетрях бояться Багіри, — усі крім мене.

— Ах ти ж, дитино ти людська, — ніжно відповіла чорна пантера. — Хай же буде відомим тобі, що колись ти повернешся до людей так само, як і я повернулася до своїх нетрів; повернешся до людей, до братів своїх, — звичайно, коли не вб'ють тебе на Раді.

— Але за віщо? за віщо можуть убити мене? — запитав Мовглі.

— Глянь на мене, — відповіла Багіра.

І Мовглі пильно подивився їй в очі. Через півхвилини велика чорна пантера одвернула вбік голову.

— От за що, — промовила вона, — навіть я не можу витримати твого погляду, а я родилася серед людей і люблю тебе. Інші ненавидять тебе за те, що не насмілюються зустрічатись із тобою поглядами; за те, що розумний ти; за те, що виймав з їх лап колючки; за те, що ти — людина!

— Я нічого того і в гадці не мав, — сумно відповів Мовглі і похмурив свої густі чорні брови.

— Так, вони ненавидять тебе за те, що ти людина. Будь же й ти розумним. Я завжди думаю про те, що коли Акела дасть маху на ловах, — а що-разу йому тяжче доводиться справлятися із сарнами, — родина обуриться проти нього, а разом з тим і проти тебе. Ступай же мерщій у долину, де стоять людські хати, та візьми червоний цвіт; вони його розводять у себе. Тоді будеш мати сильнішого товариша, ніж когонебудь з нашої родини. Здобудь червону квітку.

Кажучи про червону квітку, Багіра мала на увазі огонь. Ні одна істота в нетрях не зве огонь справжньою назвою. Кожна тварина чуває перед ним несвідомо смертельний жах і не насмілюється навіть називати його.

— Червону квітку? — переказав Мовглі — Ту, що вночі видно коло їх хат? Я здобуду її.

— Це каже людина! — з гордістю сказала Багіра. — Пам'ятай же, що квітка та росте в маленьких горщечках. Дистань хутчій ту квітку і тримай її у себе до слушного часу.

— Гаразд, — сказав Мовглі, — я піду. Але чи певна ж ти, моя Багіро, — він міцно обняв її за шию і пильно подивився в її великі очі, — чи певна, кажу, ти, що то все виходить через Шер-хана?

— Так, присягаюся тобі тобою, що я ціл-

ком певна в тому.

— А я присягаюся волом тим, що мене викупив, що добре за те вже відплачу Шер-ханові, відплачу йому з надвишкою! — Мовглі подався в гушавину і зник.

— Це людина, справжня людина, — промовила до себе Багіра, уможовчуючись знову щоб заснути. — Ох, Шер-хане! Ні одно полювання не дасть тобі стільки злого, як те, що почав ти одинадцять років тому за маленькою жабкою.

Мовглі біг лісом усе далі, та далі, і серце йому палало в грудях. До лігва він повернувся, коли вже підвівся над землею нічний туман. Він зідхнув та окинув оком долину. Вовченят не було, але Вовчиця помітила, що хтось стурбував її жабеня.

— Що тобі трапилося, мій синочку? — спитала вона.

— То все від Шер-ханової балаканини, — відповів він. — Сьогодні вночі я буду полювати на засіяних степах.

І він подався поміж кущами до річки, що протікала глибоко в долині. Там він пішов тихше, бо до нього долітали скигління родини та крик сарни, котру гнали ловці. Потім почувся хижі та суворі завивання молодих вовків.

— Акело! Акело! Хай Самітний Вовк спробує свою силу! Дай дорогу Голові нашої родини! Скакай, Акело!

Самітний Вовк видно плигнув, але не подумав своєї здобичі, бо Мовглі почув, як заклацали його зуби, а потім почув ще й скавчання, мабуть сарна тьопнула його ногою.

Мовглі не чекав, що з того буде, а подався далі. Усе менше та менше доносилось до нього лемент вовків у той час, як простував він до степів, де жили люди.

— Багіра сказала правду. — Завтра може бути останній день для мене і для Акели, — зашепотів він, захлипуючись та ховаючись у копицю трави, що була складена під вікном одної землянки.

Він приник лицем до вікна і почав стежити, як горить вогонь у печі. Він бачив, як господиня вставала вночі і підтримувала багаття, підкладаючи туди хмизу. А як наступав ранок, і туман поблід та став холодним, він бачив, як малий хазяйський син узяв лозовий горщик, обмазаний із середини глиною, поклав туди жарин, накрив його і вийшов доглянути худобу.

— І то все? — подумав Мовглі. — Коли хлопчак може з тим справлятися, то виходить, що нічого в тім страшного немає.

Він хутко оббіг поза хатою, вибіг назустріч хлопцеві, вихопив у нього з рук горщик з вугіллям та й зник у тумані. До нього долетів тільки крик переляканого хлопця.

— А вони досить схожі на мене, — промовив Мовглі, дмухаючи в горщик, точнісінько так, як це робила жінка. — Ця річ помре, коли я не дам їй поїсти. — Він набрав сухого хмизу, кори і поклав на червоне вугілля. Ідучи на гору на півдорозі зустрів він Багіру, і в неї на вовні як перш блищала ранкова роса.

— Акела не зміг подужати здобичі, — промовила пантера. — Вони вбили б його ще вночі, але хочуть і твоєї смерті. Уже шукали тебе по горах.

— Я був у долині, на степу. Я готовий. Дивись! — Мовглі підняв горщик із жаром.

— Гаразд. Я бачила, як люди кидали в цю річ сухе гілляччя і на краєчках тих гильок відразу з'являлися червоні квітки. Тобі не страшно?

— Ні, чого мені боятись? Тепер я пригадую, як крізь сон, — що перш, ніж став я вовком, я часто лежав коло червоної квітки, і мені було тепло і гарно.

Цілий той день Мовглі просидів у лігві та стежив за тим, щоб огонь у горщику не погас.

Він тішився з того, як горять сухі лозинки. А крім того приготував на всякий випадок довгу суху гильку. Увечері Табаки підійшов до лігва і досить суворо переказав, що його чекають на Раді. Мовглі тільки усміхнувся замість відповіді, і всміхаючись пішов на Раду.

Акела, Самітний Вовк, — лежав коло своєї скелі; це вказувало на те, що місце голови родини лишається вільним.

Шер-хана, що похажує, оточений охочими живитись рештками від його їжі, одверто улещали приємними словами.

Коли вже всі зібралися, то Шер-хан почав говорити, хоч на це не зважився б він ніколи, поки Акела був головою родини.

— Він не має на це права, — прошепотіла Багіра, що лежала коло Мовглі, — скажи йому. Він собачий син. Він злякається.

Мовглі скочив.

— Вільна родино! — гукнув він. — Хіба Шер-хан має право втручатися в діла нашої родини? Яке діло тигрові до наших справ?

Місце голови родини вільне, і тому, що мене прохали говорити... — почав Шер-хан.

— Хто? — спитав Мовглі — хіба ми всі шакали, що будемо говорити улесливі речі цьому убивцеві господарського товару? Ніхто, крім нас самих, не має права втручатися в наші родинні справи.

Знялося виття: "Мовчи, людська дитино! Хай говорить він! Він пристав до наших законів".

Нарешті старі вовки взяли перевагу над усіма голосами:

— Хай говорить Мертвий Вовк!

Коли голова родини не поборе здобичі, його звуть Мертвим Вовком до смерті, що завсіди наступає досить хутко після цього.

Акела стомлено підвів голову.

— Вільна родино, — і ви також, Шер-ханові шакали! На протязі тридцятьох років я був головою вашим і першим на полюванні і за весь той час ніхто з вас не попав у пастку, нікого з вас не поранено.

Тепер я більш не голова вам. Ви знаєте, що проти мене була таємна умова, і я не подужав сарни. Ви знаєте, що запропонували мені убити її лише для того, щоб покарати мою неміч. Це було зроблено досить спритно. Тепер ви маєте право убити мене тут на Раді. А тому я питаю, хто покінчить із Самітним Вовком? Виступати проти мене мусите по одинці. Це моє право по закону нетрів.

Запанувала на довший час тиша, бо ніхто з вовків не наслідуювався битися з Акелою.

Потім розлягся рев Шер-хана.

— Але! що за охота слухати цього беззубого дурня! Він засуджений до смерті. Поговоримо краще про людську дитину, що вже живе занадто довго. Вільна родино! Дитина належить мені від перших часів. Віддайте її мені. На протязі довгих років дитина та своєї присутністю непокоїла наші нетрі. Віддайте мені людську дитину, а то я завсіди буду тут полювати, і ви не будете мати від мене навіть обгризеної кісточки. — Він — людина, і я ненавижу його всею істотою моєю.

Тоді більша частина родини завилала:

— Людина! Людина! Що спільного між нами і людиною? Хай іде до своїх!

— Так, щоб обурити проти нас усіх селян? — заревів Шер-хан. — Ні, віддайте його мені. Він — людина і ніхто з нас не може витерпіти його погляду.

Акела знову підвів голову і промовив.

— Він їв з нами. Він спав з нами. Він загавляв для нас дичину. Він ні разу не зрадив нашого закону.

— Крім того, я заплатила за нього биком, як приймали його до родини. Звичайно, бик не багато коштує, але ж гонор Багіри чогонебудь вартий, і Багіра зуміє постояти за свій гонор.

— Бик, що заплатила тому одинадцять літ! — завилала родина. — Яке нам діло до кісток, яким минуло вже одинадцять літ?

— І до закону також? — перебила Багіра, вищиривши зуби. — Не дурно зветися ви вільною родиною!

— Людська дитина не може належати до родини нетрів! — заревів Шер-хан. — Віддайте його мені!

— Він брат нам у всьому, за винятком крові, — почав знову Акела, — а ви хочете його убити! Так, я бачу, що жив я зандо довго. Дехто з вас почав уживати хазяйський товар, інші ж, за порадою Шер-хана, крадуть серед ночі селянських дітей з-під дверей їхніх

хижок. Ви нікчемні боягузи і я буду говорити до вас як до боягузів. Мене постановлено покарати на смерть, і життя моє не має тепер ніякої вартости, а то я віддав би його за життя дитини. Але для того, щоб високо поставити знову гонор і честь нашого роду, я обіцяю, що не буду захищати себе ні краплини від ваших нападів на мене, коли ви примусите дитину піти звідсіль до своїх. Я помру без бійки. Це для родини збереже принаймні життя трьох. Більш нічого не можу я зробити; коли ж ви хочете, то я можу визволити вас від сорому убити брата, що ніякої провини перед вами не має, брата, що прийнятий був до нашої родини на підставі закону нетрів.

— Він людина, людина він! — вила родина і більша частина вовків почали купчитись коло Шер-хана, що ляскав хвостом.

— Тепер твоя черга, — промовила Багіра до Мовглі. — Нам не лишається нічого, крім бійки.

Мовглі встав, тримаючи горщик у руках.

Він був як божевільний від злости та горя, бо вовки ніколи не показували ще йому, як вони його ненавидять.

— Слухайте! — кричав він. — Досить цього собачого гавкання. В цю ніч ви багатого говорили мені, що я людина, і я почуваю, що це правда. Я не буду теж вас звати своїми братами, а зватиму собаками, як це всі люди роблять. Що ви будете робити, а чого ні — це не вам рішати. Це торкається мене. А щоб діло було ясніше — я, людина, приніс сюди чудову квітку, якої ви, собаки, боїтесь!

Він кинув об землю горщик, і горіюче вугілля розсипалось на всі боки та запалило кілька купок сухого моху, що запалав зразу полум'ям.

Усі члени родини із жахом подалися назад від тремтячого полум'я.

Мовглі простяг велику суху гілку в полум'я, і, коли вона зайнялася та затріщали гілки, він підняв її і почав вимахувати над головою, стоячи серед вовків, що тремтіли від жаху.

— Тепер ти, — пан володар, — сказала йому тихенько Багіра. — Визволь Акелу від смерті. Він завжди був твоїм другом.

Старий Акела, лютий вовк, ніколи за все своє життя не просив помічі ні в кого, а тепер жалібно дивився на Мовглі, що стояв голий з довгим чорним волоссям, котре кучерями спадало йому на плечі. В руках він держав горючу гілку, і від її полум'я скакали і тремтіли тіні.

— Гаразд, — промовив Мовглі, озираючись гордо навкруги, — я бачу, що ви собаки. Я піду од вас до своїх людей, коли справді то мої люди. Нетрі для мене зачинені, і я повинен забути вашу мову, вашу родину; але я буду чеснішим за вас, я обіцяю, що коли буду між людьми, то не зраджу вас перед ними, як ви мене тепер.

Він ударив ногою по гильці, і від неї полетіли жарини.

— Ніякої бійки не буде на Раді. Але я маю борг, котрий мушу віддати перед тим, як вийду звідсіль.

Він наблизився до Шер-хана, що, пришуливсь як божевільний дивився на полум'я, і вхопив його за підборіддя. Багіра пішла слідком за ним на всякий випадок.

— Уставай, собако! — кричав Мовглі. — Уставай, коли людина велить, а то я обсмалю тобі шкуру.

Шер-хан щільно притулив вуха до голови і заплющив очі, бо горіюча гілка була дуже близько.

— Цей убивець людського товару нахвалюється, що уб'є мене на Раді, коли я був маленьким. Гаразд, я також буду бити собак, як стану людиною. Поворухни тільки вухом, кульгавий, і я заткну червону квітку в твою пельку.

Він ударив Шер-хана гілкою по голові, і Шер-хан жалібно завив і загарчав.

— Ну, ступай тепер, співучий коте нетрів! Але хай буде тобі відомим, що коли я ще раз прийду на скелю Ради, — тільки вже як людина, а не вовк, — то шкура Шер-хана буде в мене на голові! Коли Акела хоче жити — хай живе. Ви не посмієте убити його, бо на те моя воля. А що ж, чи довго ще ви будете тут сидіти, висолопивши язика, буцім би то ви щось інше, а не собаки, котрих я в цю ж мить прожену? — от так! Вон!

Край гілки запалав, Мовглі вдарив ним направо і наліво, і вовки, виючи, побігли з жаринами, що палили їм шкури. Лишилися тільки Акела, Багіра, та ще з десяток вовків, що були прихильні до Мовглі.

І раптом Мовглі відчув у грудях щось дивне, чого до цього часу ніколи не відчував; дух йому здушило, він заридав, і сльози покотилися йому з очей.

— Що це зі мною? Що це таке? — сказав він. — Мені не хочеться йти з нетрів, і я не розумію, що зі мною робиться. Умираю я чи що, Багіро?

— Ні, маленький братіку, це тільки сльози; у людей це буває, — відповіла Багіра. — Тепер видно, що ти людина. Нетрі й справді тепер зачинилися для тебе... Хай і ллються вони, Мовглі, бо це тільки сльози.

Мовглі сів і ридав так, що серце йому розривалося. До цього часу він ніколи не плакав.

— Ну, — промовив він, — піду я до людей, але перш попрощаюсь із матір'ю.

Він пішов до лігва і знову заплавав, притиснувшись до Вовчиці, а четверо братів його жалібно вили.

— Ви не забудете мене? — спитав Мовглі.

— Ніколи, поки матимемо змогу ходити по сліду, — відповіли брати. — Приходь до підніжжя гори, коли будеш людиною, і ми будемо приходити на засіяні поля і там будемо бавитись.

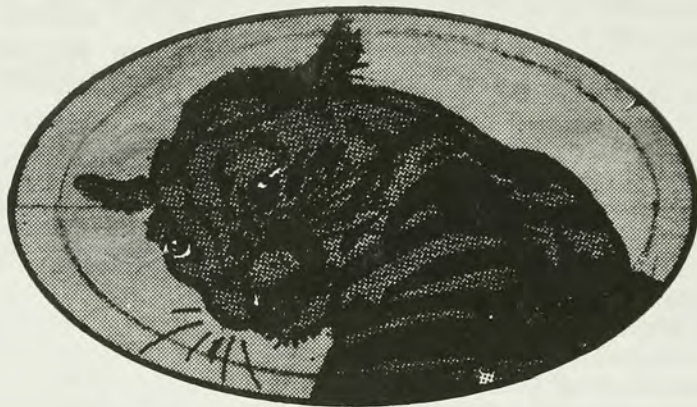
— Повертайся швидше! — сказав Вовк-батько. — О, мудре, маленьке жабеня, повертайся швидше, бо ми вже стаємо старими, твоя

мати і я.

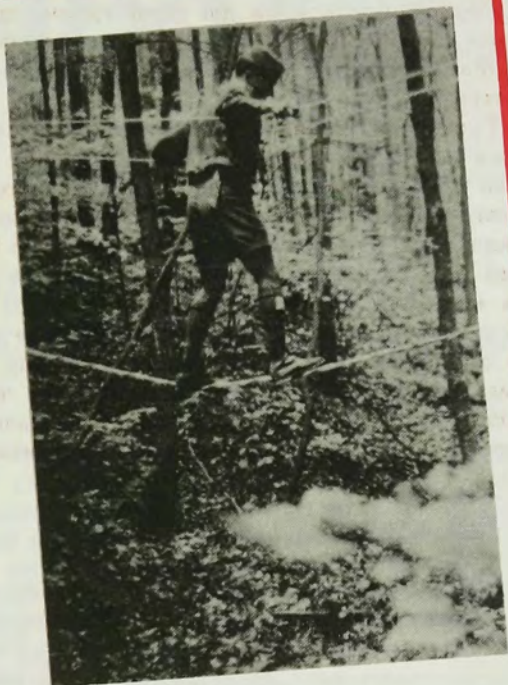
— Приходь швидше, — додала мати, — мій маленький голий сину, бо чуєш ти, людська дитино, — я любила тебе навіть більш, ніж своїх вовченят.

— Авжеж прийду, — відповів Мовглі, — і коли я прийду, то покладу на скелю Ради шкуру Шер-хана. Пам'ятайте про мене! Скажіть усім у нетрях, щоб пам'ятали про мене!

Зірниця погасла, коли Мовглі спустився з похилої гори, щоб познайомитись із невідомими істотами, які звуться людьми.

3 ма2

ПОЧАТОК І КІНЕЦЬ

Юнаки сидять колом. Перший юнак починає гру — двохскладовим словом, наприклад: «кава». Другий мусить скласти двохскладове слово, яке вживає останній склад першого слова за свій перший склад, наприклад: «вата». І так іде далі навколо. Юнак, який помилиться чи не вміє закінчити слова три рази, виходить із гри.

ЧОРНІ І БІЛІ

Гурток ділиться на дві рівні групи: одні є «чорні», а другі «білі». «Білі» мають поприв'язувані білі хустки на рукавах. «Чорні» і «білі» зміняються.

Гуртковий підкидає вгору коліщатко (зроблене з дерева чи твердого паперу-картону; коліщатко це помальоване з одного боку начорно, з другого набіло) і ловить його так, щоб юнаки бачили лише одну барву — або чорну, або білу. Якщо колесо показує білу барву, то «білі» ловлять «чорних». Ті, що зловлені, виходять із гри; щоб себе врятувати від зловлення, «чорні» тікають або присідають. Далі гуртковий знову підкидає коліщатко і, якщо зловить його на чорну сторону, тоді «чорні» ловлять «білих», і навпаки. Сторона, яка раніше виловить своїх противників, виграє.

ЗВІДКИ ЙДЕШ?

Юнак із зав'язаними очима сидить по середині кімнати, при стіні. Решта гуртка уставляється в двох протилежних кутках кімнати. По одному підходять вони до «сліпого». Коли вже всі перейдуть, «сліпий» має вгадати скільки було людей в котрому кутку.

КОРОТКІ НАРОДНІ ЗАГАДКИ:

Якої риби в морю найбільше? (мокрої)
Чому місяць такий блідий? (бо в ночі не спить)
Чому людина оглядається? (бо ззаду очей не має)
Що є важче — молоко, чи сметана? (молоко; сметана легша, тому угору спливає)
Що робить стійковий, коли в нього на палиці сидить горобець? (спить)
Чого в людини найбільше? (волосся на голові)
До чого найбільше подібна половина яблука? (до другої половини)
Від чого ворона чорна? (від дзьоба до хвоста)
Від чого качка пливе? (від берега)
Від чого дерево рубають? (від кореня)
Чому корова лягає? (бо не вміє сидати)
Без чого не їде поїзд? (без стукі)
Без чого не може бути міста? (без будинків)
Без чого не буде світ? (без землі)
Чому заєць лягає під кущем? (бо хати не має)
Чому пес махає хвостом? (бо хвіст псом не може махати)
Що вже було «завтра», але стане «вчора»? (сьогоднішній день)
Чого ніяк не можна зробити увечері? (поснідати)
З якого посуду не їдять? (з порожнього)

ФІЛ ТЕЛІСТ

ПРО МІЖНАРОДНЮ ВИСТАВКУ СКАВТСЬКИХ ПОШТОВИХ МАРОК У ВІДНІ

Австрійські пфатфіндери (скавти) святкували також 50-річчя заснування австрійського скавтіngu. З цієї нагоди вони влаштували велику виставку скавтських поштових марок під назвою: "Перша Міжнародна виставка скавтських поштових марок австрійських скавтів — збирачів поштових марок — з нагоди 50-річчя Скавтіngu в Австрії".

Тут виставлені скавтські поштові марки майже всіх скавтських організацій світу, а між ними були також і наші пластові марки. Ця виставка відбулась у залі Австрійської Державної Друкарні у Відні (4 - 7 жовтня 1962) під патронатом губернатора Долішньої Австрії, д-р Леопольда Фігля (він є одним з найпопулярніших постатей сучасної Австрії і один з провідників т. зв. "фолькспартії" та протектором австрійських скавтів). Відкриття виставки відбулося дуже святочно в присутності визначних скавтів, представників австрійського уряду та запрошених гостей. Там був також наш основоположник Пласту, д-р Олександр Тисовський, якого при вході "пізнали" австрійські скавти, а їхній президент (Франц Поспішіль) привітав професора Тисовського і запровадив його на почесне місце в першому ряду, поруч губернатора Фігля.

Після промов господарів виставки, скавти опроваджували всіх визначних гостей по виставових залах. Біля нашої виставової габльоти з українськими пластовими поштовими

Зліва доправа — стоять Основоположник Українського Пласту д-р Олександр Тисовський, мгр. Юліан Костюк, д-р Атанас Фіголь, Франц Поспішіль — президент австрійського скавтіngu, та д-р Сергій Наклович — автор цього допису.

марками ще раз зустрівся Дрот з губернатором Фіглем, який у розмові з українцями сказав: "Я знаю, що ви, українці в екзилі. Витривайте в єдності, поки не здобудете того, що й ми, австрійці, здобули, витривавши стійко найгірше лихоліття. І для вас прийдуть кращі часи. Не тратьте надії, а прямуйте витривало до вашої цілі, то досягнете її".

Наші пластові марки викликали загальне зацікавлення, а головне ті, що з погруддям Дрота та сл. п. Начального Пластуна, Сірого Лева. Чужинці цікавилися нашими марками ще більше від наших віденців. Загально беручи, наша габльота виглядала одною з кращих на цій міжнародній виставці.

Д-р Сергій Наклович

Ми знаємо, що

● На Новій Зеландії до 1904-го року був один гейзер, який вибухав аж до 1500 стіп височини. Тепер він зменшився, бо знижено рівень води озера біля нього.

● У кількох місцях на світі відбувається дуже дивне явище: із землі час-від-часу виприскує високою фонтанною кипляча вода. Цей вибух часто відбувається з великим гуком. Таке явище природи називається «гейзер». Слово гейзер є ісландського походження, бо в Ісландії є багато таких гарячих джерел.

● Гейзери знаходяться в околицях невеликої вулканічної активності. Є лише кілька країн, де їх можна побачити. В Америці є вони в Єлловстонському Національному Парку. Крім того є ще гейзери в Ісландії, Новій Зеландії та на Камчатці.

● У Єлловстон-парку є біля 200 активних гарячих джерел. Деякі з них маленькі, але деякі вибухають періодично з великою силою. Найбільший з них це «Старий Служака», який вибухає приблизно щогодини на яких 100-150 стіп заввишки. Вибух триває приблизно 5-10 хвилин. «Великий» гейзер вибухає тільки раз, або двічі в день, до височини 160 стіп; за кожним вибухом він викидає приблизно 9000 кубічних стіп води! Його вибух триває 17-20 хвилин. Але найвищий гейзер, це так званий «Вулик», який доходить до 219 стіп.

● Тепло, яке виходить з гейзерів є таке велике, що припускають, що тепло всіх джерел Єлловстон парку може розтопити три тони криги за одну секунду.

● В Ісландії зокрема є багато киплячих джерел і рік та гарячих джерел і гейзерів. Тому в долинах майже всіх рік видно пару, яка здіймається над ними. Гарячі води цих джерел в Ісландії використовують до зрошування поля і також до ogrівання будинків. Наприклад, столиця Ісландії Рейк'явік ogrівається тільки таким робом.

● На Камчатці є також приблизно 20 гейзерів. Один з них, «Жемчужний» («Перловий»), викидає перламутрову воду, яка робить враження розсипаних перел.

Перемагай труднощі розумом, а небезпеку — досвідом!
Не лінуйся рано встати та замолоду більше знати.
Науки ні вода не затопить, ні вогонь не спалить.
Краще не обіцяти, ніж слова не дотримати.
Не хвали сам себе, нехай тебе люди хвалять!
Говори мало, слухай багато, а думай ще більше!

Гокус-Покус

Абра-Кадабра! Починаємо ще один сеанс таємної магії. Ви вже, напевно, вивчили штуки, які були подані в попередніх числах нашого «ЮНАКА». Отже, тепер Ви, як уже старі, досвідчені магіки, можете приступити до більш заавансованих магічних штук.

Але спочатку декілька загальних порад: для кожного магіка дуже важно — уміти відчувати, що думають глядачі, чи вони захоплені його штуками, чи ставляться з недовірою, чи хочуть ще нових штук, чи вже їм «сеанс» нудився... Ніколи не перетягайте! Ніколи не доводьте до того, щоб Ваші глядачі вже мали досить! Завжди закінчуйте сеанс тоді, коли глядачі хотіли б бачити ще та й ще більше цікавих штук. Якщо будете дотримуватись цієї засади, то напевно Вас будуть не раз просити всі: покажи нам якусь штуку! А якщо ж будете перетягати і нудити своїх глядачів, то будуть Вас лише оминати.

Та не лише в цій випадку, але завжди треба вміти відчувати, що Ваші глядачі мають на думці. Тому треба вміти дуже швидко спостерігати — обличчя, рухи тощо Ваших глядачів.

Штука з хустиною

Запитайте своїх глядачів, чи хтось із них зможе зробити таке: узяти хустину (пластову хустку чи чисту хустинку до носа тощо) за протилежні кінці, тримати ці кінці міцно, але зав'язати посередині хустини вузол — не випускаючи кінців з рук! Багато людей скаже, що це неможливо зробити; інші будуть пробувати і не потраплять. Але Ти це зробиш — лише візьмеш хустку за кінці і шах-мах!

Як ж це зробити?

Скрутіть хустину, як шнурок і покладіть на стіл. Тоді візьміть в одну руку один кінець, а другу руку дайте під цей кінець, а тоді через верх візьміть другий кінець. Коли випростуєте руки — вийде вузол (дивись рисунок).

Щоб легко зробити цей трюк, треба мати досить велику хустину, найкраще пластову, щоб не була закоротка.

Вгадування монет

Викликаємо одного глядача і даємо йому дві монети: цента і нікля. Нехай він візьме одну з них в один кулак, а другу в другий, але так, щоб Ти не бачив, котра монета в котрій руці (ти маєш це відгадати). Тепер кажеш йому помножити вартість монети в лівій руці на 15. (Він це має зробити в думці і сказати Тобі, коли вже готовий з цим. Тоді кажеш йому помножити вартість монети в правій руці на 15, додати обидва числа і сказати Тобі суму. Ти відразу вгадуєш, у котрій руці нікель, а в котрій цент!

Як це зробити? Усі будуть думати, що Ти вичислив відповідь із поданої суми — але Ти її навіть і не слухаєш! Це лиш для відвертання уваги. Ти дістав свою відповідь із обсервації, поки він ще Тобі щонебудь подав. Бож кожній людині забере довше помножити 5 на 15, ніж 1 на 15! Ти лише обсервуєш — скільки часу треба було йому на котре множення — те, що забрало довше, відносилось до руки з п'ять-центівкою...

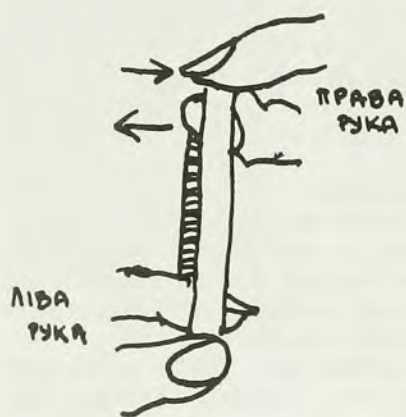

Рис. 2

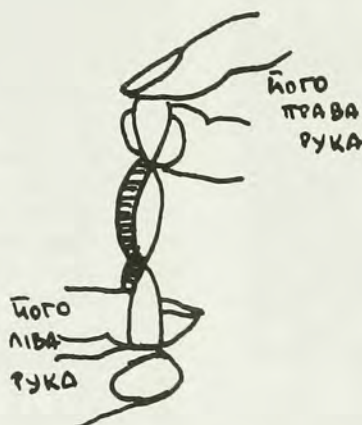

Рис. 3

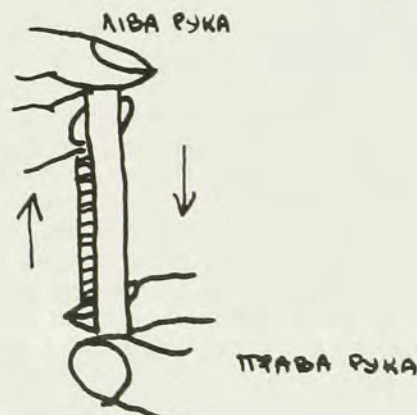

Рис. 4

Штука із круглою гумкою

Візьміть широку круглу гумку (еластик). Тримайте її, як на русинку (ч. 2). Тоді, посуваючи вказівний і великий пальці (за стрілкою), створиш два скрути (рисунок ч. 3).

Тепер попроси когось, щоб узяв від Тебе цю гумку таким самим способом, як Ти тримаєш її (його правий палець там, де Твій правий палець і т. д.). Тепер скажи йому, щоб він ці скрути звільнив, але щоб не зміняв позиції пальців чи способу тримання гумки.

Хто не знає способу, — то цього ніяк не зробить! Тож тепер Ти перебираєш від нього гумку так, як Ти її раніше тримав; повільно опускаєш свою ліву руку, а праву підносиш (дивись на рисунок ч. 4) і ось Ти не змінив позиції своїх пальців, але скрути таємниче зникнули...

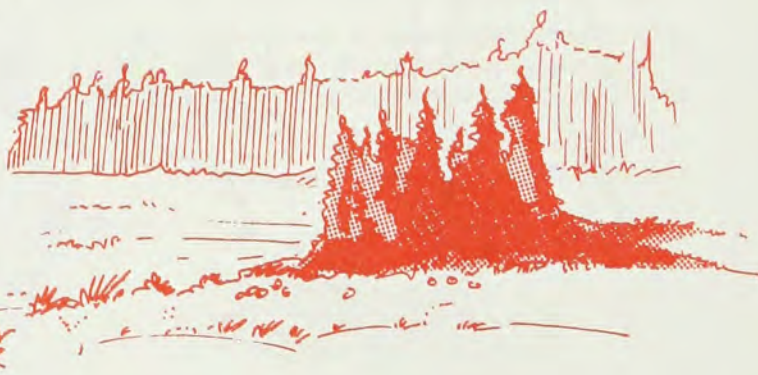
Ця штука, як і попередні, є дуже ефектовна — якщо її вміло зробити. Тож — не забувайте багато вправлятись, поки її покажете глядачам!

А покищо — до наступного разу — АБРА-КАДАБРА!

Чорнокнижник

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ПРИКАЗКИ:

Без охоти нема роботи.
Де руки й охота, там швидка робота.
Хто рано стає, тому Бог дає.
Чого вранці не зробиш, то ввечері не здогониш.
Не одежа красить людину, а добрі діла.
Маленька праця краща за велике безділля.
Сила та розум — краса людини.
Голова не на те, щоб лише шапку носити!
Одна розумна голова добре, а дві ще краще!

бо програє... Так їхали щораз то поволіше, вкінці взагалі стали... Позлазили з роверів, посідали коло дороги тай думають — що то робити? Їхніх «перегонів» не можна закінчити, бо ніхто не рушиться вперед!

Думали, думали, нічого не видумали. Аж надійшов Славко, почув, у чому справа, та й відразу порадив їм, що робити. Як лише порадив, Юрко і Ромко відразу кинулись до роверів і швидко закінчили свої «перегони».

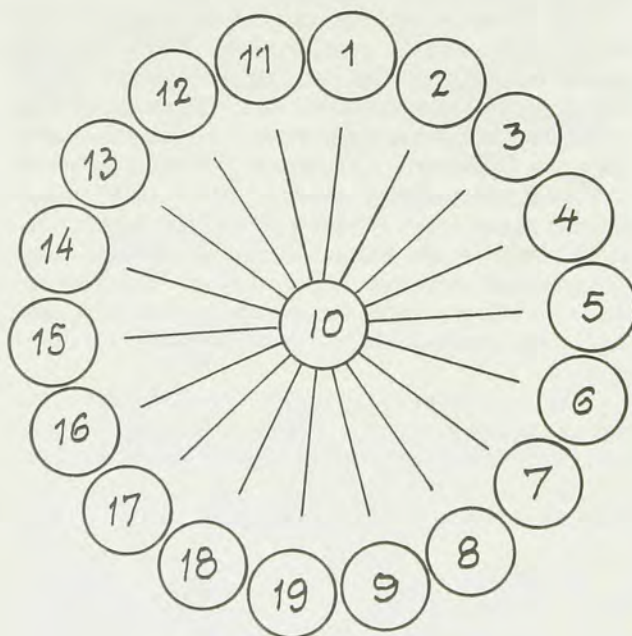
Що порадив їм Славко? Відповідь мусіла бути така, щоб не зміняла первісного закладу — а саме, що чий ровер пізніше приїде до цілі, той виграє! На цю загадку маєте 10 хвилин.

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК ІЗ ДРУГОГО ЧИСЛА

Назви творів Лесі Українки:

КонваЛія
ІфігЕнія
ЛіСова Пісня
БояринЯ

Числа треба вставити у такому порядку

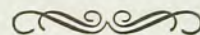
Годинник треба було наставити на третю тридцять (пів до четвертої).

Які то речі трапляються

В таборі юнаків:

Стоїть один юнак (біля шатра свого зв'язкового) на струнко і повторяє голосно: «на струнко не можна говорити. На струнко не можна говорити...»

Підчас збірки: бунчужний: «що робимо на струнко?» юнак: «голошу слухняно, що нічого не можна робити...»

ЯК ЗВАТИ?

- Як тебе звати, юначе?
- Так, як мого тата!
- А тата твого ж як?
- Так, як мене.
- Ну, то скажи, як тебе кличуть, коли час їсти?
- О, мене їсти кликати не треба, я першим приходжу!

ЦУКОРКИ

Відчинив Івась пачку цукорків, просить Юрка:

- Спробуй. А що, чи добрі?
- Та ще добре не розмакував!
- Та Івась дає йому другий:
- А, що — питає — добрий?
- Та такий, як і перший...
- Узяв ще одного. Івась питає:
- А що, який? Розмакував тепер?
- Та ніби такий був третій, як другий...
- Так і не розмакував, поки пачка порожня не стала...

Зв'язковий одного куреня підготовляв своїх юнаків до теренового змагу. Завдав їм таке питання:

- Що зробив би ти, якщо б загубився у великому, густому лісі?
- На те дістав такі відповіді:
- Зовсім просто: пішов би в сторону Тихого океану — це буде захід.
- О, ні! Треба іти в сторону Атлантику, це буде схід!
- Немає нічого легшого! Треба лиш почекати, поки приїде ніч і тоді дивитись за полярною зіркою. Це буде північ.
- Ще краще: зачекати до осені і дивитись, у котру сторону відлітають птахи. Це буде південь.

У першому числі "ЮНАКА" подали ми проєкт на виготовлення так званої "пластової готовості" для Твого куреня. В цій "готовості" подаємо імена курінної команди, проводів і всіх членів куреня, їхні адреси, телефон тощо. Така "готовість" є зроблена з картону чи дощини, чи подібного плоского матеріалу.

В першому числі ми подали дуже простий проєкт на пластову готовість; в цьому числі подаємо трохи складніший проєкт, який вимагає більшої спритності у майстеркуванні. Цей проєкт подібний до першого, з деякими відмінностями.

Майстеркування

В основному різниця тут така, що зазначені місця на картоновому папері, або дерев'яній дощині чи пластиковій масі, які призначені на приліплення візитівки, *вирізуємо*. Вирізування треба робити гострим ножиком або долотом, або навіть і маленькою пилочкою (дивись рисунок ч. 1).

При вирізуванні ножиком можна вживати металеву лінійку, щоб вирізи були гарні, простолінійні, але не забудь підкласти м'який матеріал (картоновий папір, дошку) під те, що вирізуєш, щоб не порізати стола.

ПЛАСТОВА ГОТОВІСТЬ

63-го КУРЕНЯ У.П.Ю.-ів ім. ТАРАСА ЧУПРИНКИ в ЕДМОНТОНІ

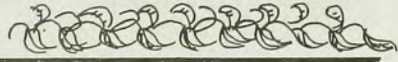
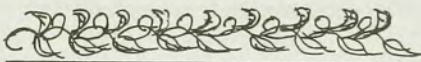
			
Заступник кур.		Курінний	
Писар			
гурт. БОБРИ	гурт. ПАНТЕРИ	гурт. РИСІ	гурт. ВОВКИ
гурт. ЛИСИ			
Впорядник	Впорядник	Впорядник	
Гуртковий	Гуртковий		
Члени...			

Рисунок ч. 1

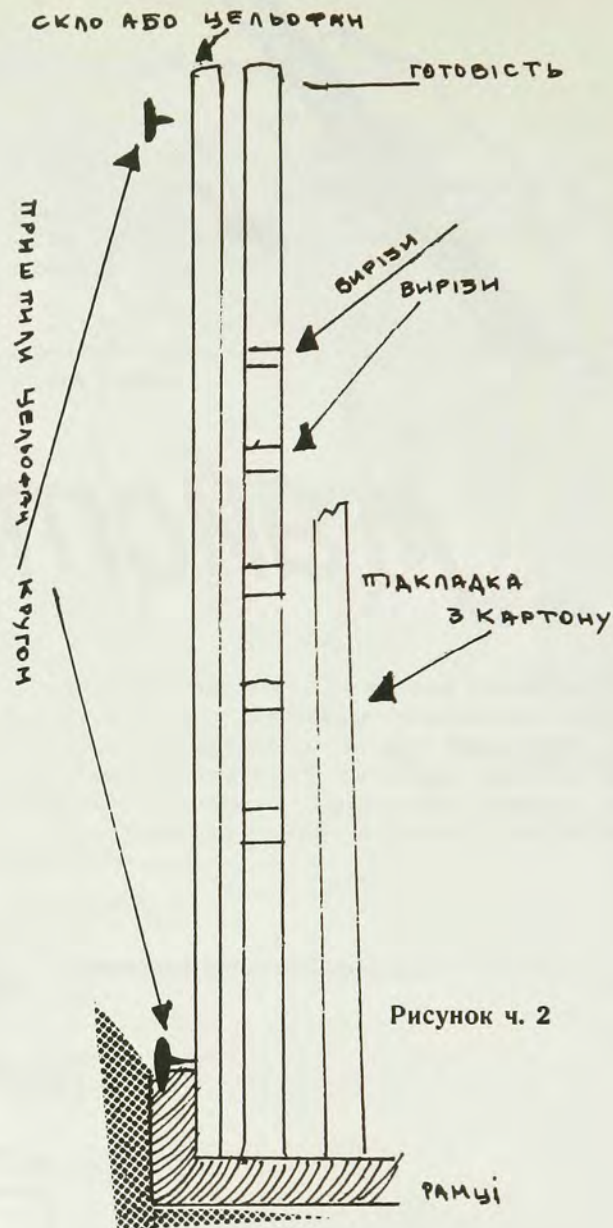
Береги вирізаних отворів гарно вигляд з усіх боків, щоб нічого не виставало. Якщо вирізуєш в дикті й при цьому відскалиться якийсь кусник, що не повинен, його можеш або приліпити ацетоновим клеєм, або заглибину виповнити пластиком деревом, яке можна купити в кожній крамниці, а потім вишліфуєш шліфувальним папером. Як уже поробиш усі вирізи, тоді ще раз вигляд цілу поверхню та помалюєш фарбою темного кольору.

Коли вже знаєш загальні виміри «пластової готовості», розпитай у «центових склепах» за рамкою із скляною плиткою. Такі рамки можна дістати в різних розмірах і, напевно, буде такий розмір, що підходить до величини пластової готовості. А проте, і сам можеш допасувати виміри своєї готовості до стандартних, якщо знаєш стандартні виміри.

Розмалюй написи, орнаменти і т. д. на поверхні, в якій пороблені вирізи, упиши або підпиши отвори, призначені для діловодів, та приготуй усе інше, включно із вирізаними та виписаними «візитівками», щоб усе було готове.

Тоді поклади розмальовану частину пластової готовості на скло, а з другого боку повкладай у вирізані отвори «візитівки». Якщо треба, можна їх ще притримати маскувальною стрічкою. Підклади тонкий картон, «оправ» пластову готовість у рамці, як подано в інструкціях при рамках — і все готове.

Якщо не вживаєш рамок, тоді дістань прозорий целофан, розміру — як і пластова готовість, та пришили кнопками його до фронту готовості. Так само пришили ззаду тонкий картон, щоб «візитівки» не повипадали (дивись рисунок ч. 2).

Два марсіани приїхали на землю з Марса. Їхня ракета злетіла близько до великого міста. Один висів перший і побачив телевізійні антени майже на кожному будинку.

— Висідай скоріше, кричить до другого, тут стільки прекрасних дівчат!

На округлому острові
Була раз країна,
Що історія назвала
Словом «Круглаїна».

Проживали в тій країні
Круглі громадяни
То тому ті всі істоти
Звались «Кругляни».

Мали всі думки округлі
Кругло там їх вчили,
Всі там люди були круглі
І кругло ходили.

Але жила там родина,
Що щось не так стала
І від бузька у презенті
Квадрата дістала.

Квадратова голова,
Квадратові ноги
Квадратове ціле тіло
З долу аж до гори.

І множились на острові
Виродки-квадрати,
Круглих стали квадратову
Культуру навчати.

Будував собі раз квадрат
Свою власну хату,
І замість зробити круглу —
Зробив до квадрату.
Раз квадратів кілька стрілись
І так, «на варята»,
Із одного з округленьких
Зробили квадрата.

«Це серйозна вже є справа!
Треба зрозуміти,
Що колись буде островом
Квадрат володіти!»

Збунтувались всі округлі.

Почали кричати:

«Не хочемо на острові
Щось в квадраті мати!

«В нас культура є округла
Їм — нема тут рації!
Нащо нам тут округленьким
Квадратилізації!!?»

Скликали острівську раду,

Круглі й ухвалили:

«Щоб усі, що квадратіві —
Себе заокруглили!»

Всі округлі так почали
Квадратів круглити,
А квадрати всіх округлих
Собі квадратити.

І почали одні одних

На своє міняти:

Округлялись, квадратились, —
Почали стріляти.

На острові потім була

Ще й війна масова,

Аж острів той зруйнувала

Бомба атомов.

Через гордих тих квадратів

Зникла Круглаїна,

Тепер з неї залишилась

Сама лиш руїна.

Порпають археологи

Рештки на острові, —

Та знаходять тільки кості

Круглі й квадратіві...

Пан Т. О'Фель

ПЛАСТОВІ УСМІШК

13 ЗАПИСНИКА ПЛ. ЮНАКА ЯРКА КОЗАКА

